

Hiç İbret Alınsaydı

(3. sayfada)

DOSTLUK ÜSTÜNE

Fethi NACİ

YENİ UFUKLAR'ın Temmuz 1961 sayısında sayın Sabahattin Eyuboğlu'nun «Dostluk» başlıklı bir yazısı var. Seviyor Eyüboğlu dostluktan söz açmayı; yıllarca önce, 1949 da, Yaprak dergisinde de bu konuda bir yazısı çıkmıştı, yeni çıkan kitabında, Mavi ve Kara'da, var o yazı.

İki yazıyı da bugünlerde bir-iki defa okudum. Bana öyle geldi ki Eyüboğlu ilk yazısında dostluk üzerinde gerçekten düşünmüş, düşündüklerini anlatmış; oysa, Yeni Ufuklar'da, bir takım «kara kediler» e şerlemiş, bu öfkeyle başlamış yazısına, öfkeydi, duygulanmaktı, derken iş karışıvermiş, sonunda pek de sağlam görünmiyen yargılara varmış.

1949 da yazdığı «Dostluk Üstüne» adlı yazıda Eyüboğlu şöyle diyordu: «Bana sorarsan işte ve düşünüşte beraberlik olmadı mı kolay kolay dostluk olmuyor; olsa da neye yarar öylesi? Gücümüze güç, canımıza can katabilir mi? İşte beraberlik mutlaka aynı işte çalışmak, aynı tarlayı sürmek demek değil tabiî. Ayrı ayrı işlerde çalışırız da günlük kaygularımız bir olur, birbirimizin işinden anlar, yardımlaşırız. Ama meselâ, sen emeğinle, ben birinin sırtından geçinirsem, yahut sen para peşinde, ben değilsem nasıl halleşiriz? Düşünüşte beraberlikte tıpatıp aynı düşünceleri benimseme olmayabilir. Düşüncelerimizin yönü bir olsun yeter. Meselâ sen dünyanın din yolu ile düzeleceğine, bense dinin dünya işine karışmaması gerektiğine inanırsam yahu ben, «Bu dünya düzelmez, gününü gün etmeğe bak» derken sen hep daha güzel, daha namuslu bir dünyanın peşindeysen, aynı kitaba sen zararlı ben faydalı dersek, nasıl ve niye dost olalım.» (Mavi ve Kara, S. 25-25)

Dostluğun temel ilkeleri gibi geliyor bu sözler bana da. «İşte beraberlik», belki tartışma götürebilir. Çünkü çalışma koşulları sonucu günlük kaygılarımız bir olsa da düşüncelerimiz çatışabilir. Örneğin ikimizde emeğimizle geçiniriz de, «sen dünyanın din yolu ile düzeleceğine bense dinin dünya işine karışmaması gerektiğine» inanırım. Olur böyle şeyler. Özellikle bizimki gibi eğitim ve siyasal gelişme bakımından geri kalmış ülkelerde. Nedeni belki: Yaşama koşulları, kişileri, bu koşulların bilincine kendiliğinden vardırmaz; koşulların bilincine varmak güç iştir, bilgi işidir, eğitim işidir, teşkilât işidir. Bu yüzden şimdilik ülkemizde, fazla kazık yememek için «Dostunu kafa arkadaşlarının arasından seç.» demekle yetinmeli, bence.

Yeni Ufuklar'daki yazısında Eyüboğlu işi epey geniş tutmuş; «işte ve düşünüşte beraberlik olmadı mı kolay kolay dostluk olmuyor; olsa da neye yarar öylesi,» demiyor artık; bütün insanlar dost olsun istiyor. «Neden politikacıların çoğu er geç kendilerini de, memleketlerini de barıştan çok savaşa, güvenden çok kuşkuya götürüyorlar?» diye sorduktan sonra şöyle diyor: «İster aykırı düşünce deyin, ister çocukça düşünce deyin, benim bugünlerde bu soruya şöyle karşılık veresim geliyor. Bu adamlar dostluk nedir bilmiyorlar, bilmedikleri için de dostluğu hor görüyorlar, hor gördükleri için de insanları birbirine dost edecekleri yerde düşman ediyorlar, ondan.» Sabahattin Eyüboğlu'na saygısızlık eder görünmek beni üzer, gene de söyliyeceğim: Gerçekten «çocukça düşünce» bunlar. Barış ve savaş sorunları bilimsel verilerle çözümlenmiş sorunlardır. Böyle sorunlar üzerinde konuşurken sorumluluk duygusu taşıyan bir yazar «benim bu günlerde bu soruya şöyle karşılık veresim geliyor» diyememeli; bu anlayışla, yarın, aynı soruya, bu defa da, «şöyle karşılık veresi gelebilir.»

SAYI : 7
CİLT : 8
EKİM : 1961
1,5 LİRA

bilinçaltı

çiçeğinden duyar mısın gecelerini
gözlerinden kayarak gelen odama
sezmek için bir şey ver bana.

çiçeğinde okşar mısın gecelerimi
utangaç bilincinden ellerinin
gizlen coşkun soluğumda.

sezmek için bir şey ver bana.

tutup senden bana çiçeğimiz
tekleştirilmiş bana
koklanmış utkusuna günlerin.

Egemen BERKÖZ

Oysa bu sorunlar, günlük duygulanmalara değil, bilimsel verilere dayanarak çözümlenebilir. O adamlar dostluk bilseler demek -Ülkelerinin nesnel koşullarına rağmen- savaşı önliyecekler... İnsanlığın tarihini demek «bu adamlar», «politikacılar.» yapıyorlar... Eyüboğlu'nun yanılgısı, toplumsal, siyasal bir olayı bireysel ilişkilerle açıklamağa kalkışmasında. Aynı yanlış düşünceyle şunları bile söylüyor: «... politikacılar, insanlar, sınıflar, milletler arası dostluğu bir ütopya sayarak, gerçekçi politika adı altında birbirlerini aldatarak, boğarak her yerde insanların arasını açmış, dünyamızın başını dertten derde sokmuşlardır.» Politikacıların insanlar arası, milletler arası dostluğu ütopya saydıkları belki doğrudur; barış içinde birlikte yaşamak diye bir söz çıktı son zamanlarda ortaya, galiba milletlerarası, insanlar arası dostluğu ütopya saymıyan politikacılar da türedi, neyse, fakat ben bildim bileli bizim basında çıkan yazılarda olsun, politikacılarımızın söylevlerinde olsun, sınıflar arası dostluğu ütopya sayana raslamadım; bunu ütopya sayan birtakım kitapları öğrenciliğimde Bayazıt kitaplığında okumuştum, sonradan, dostluğa aykırı düştüğünden olacak, kaldırmışlar o eserleri kitaplıklardan. Hem bu bir bizde mi böyle? Batı dünyası da öyle değil mi? Musolini sınıflar arası dostluk üstüne kurmadı mı siyasal rejimini? Hitler aynı işi yapmadı mı? Bugünkü Amerikan demokrasisi sınıflar arası dostluğu övmüyor mu? Bu bakımdan Eyüboğlu'nun içi rahat olmalı; haksızlık etmesin politikacılara.

Eyüboğlu, 1949 yılında, dostluk için aynı çalışma kaygılarını gerekli bulmuştu; şimdi pek önemsemiyor bunu: «... Haklı bir düzeni kurmak için en az iki ikişinin kurtlara karşı birleşmesi gerekir, bu birleşmeyse sevgiden başka neyle gerçekleşebilir? Çıkarla demeğe kalkmayın: Çünkü çıkar, bir ortak kavga süresince, insanları bir araya getirip çoşturabiliyor, orası doğru; ama sonra? (...) Dostlukların kaynağında çıkar ortaklığının az çok payı da olsa, gerçek dostluk çıkar düşüncesinin bittiği, giderek, çıkarsız düşüncenin filizlenebildiği yerde başlıyor.» diyor. Burada da iki ayrı durum var; Biri, haklı bir düzeni kurmak için kurtlara karşı birleşmek. Eyüboğlu kabul etmek istemiyor ama bütün insanlık tarihi, kurtlara karşı, çıkarları aynı olanların birleşerek savaştıklarını gösteriyor. İki ayrı durum var demiştim, öteki bireysel: «Gerçek dostluk çıkar düşüncesinin bittiği, giderek, çıkarsız düşüncenin filizlenebildiği yerde başlıyor.» diyor Eyüboğlu; elbette öyle. Ama bunun kurtlara karşı birleşmekle ne ilgisi var, politikacılarla ne ilgisi var? Biri toplumsal bir savaş, öbürü bireyler arası bir ilişki. Ne güzel söylemişti Montaigne Eyüboğlu'nun çevirisiyle: «Dost ve dostluk dediğimiz, çokluk ruhlarımızın beraber olmasını temin eden bir tesadüf veya bir zaruretle edindiğimiz münasebetler, yakınlıklardır. Benim bahsettiğim dostlukta ruhlar birbirine o kadar derinden bir ahenkle karışmış ve kaynaşmıştır ki onları birleştiren dikişi silip süpürmüş ve artık bulamaz olmuşlardır. Onu (Etienne de la Boetie) niçin sevdiğimi bana söyletmek isterlerse bunu ancak şöyle bir cevapla ifade edebileceğimi zannediyorum: «Çünkü o, o idi; ben de bendim.» Bu değil midir dostluk?

S. Eyüboğlu, yazısının bir yerinde, «Dostunu satmak Tanrısını satmak gibi bir şeydir. Böyleyken bir pula dost satanlarımız simit satıcılarımız kadar boldur nedense.» diyor; biraz aşağıda da, «Dostluğa inanmıyan, hiçbir dostuna güvenmeyen insanlar vardır ya?» diyor. «Hiçbir dostuna» dediğine göre insanın çok dostu olur sanıyor galiba Eyüboğlu; eh, dostlar bu kadar geniş tutulursa bu dostlar çevresine simit satar gibi dost satanlar da girer elbet. İnsanın dostsuz edemiyeceğine, Türkiye'de kişiyi ayakta tutan tek ilişkinin dostluk olduğuna öteden beri ben de inanırım; ama insanın en çok bir-iki dostu, hatta tek dostu olduğunu da bilirim; üst yanı ahbaptır, tanıdıktır, arkadaştır, şudur, budur, ama dost değildir.

Eyüboğlu yazısında «dost kırmaktan korkmayan» lara kızıyor: «Dostsuzluk yükselmek için işlerine yarayabilir: Dost kırmaktan korkmayan, kendini beğenmişliğin verdiği yüzsüzlükle de yukarı katlara kestirmeden gidebilir.» diyor. Yukarı katlara

(26. Sayfada)

dost

TÜRK SANATINDA YENİNİN GÜZELİN DEĞERLİNİN DOSTU

Ayda Bir Çıkar

Sahibi : **Salim ŞENGİL**

Yeni dizi
Sayı: 7 — Cilt: 8 — Ekim 1961
Yazı İşleri Sorumlusu :
N. ŞENGİL

İdare yeri : Rüzgârlı S. Ove han. Da. 4 - **ANKARA**
Tel : 11 98 29

Abonesi :
Yıllık 18 TL. — 6 Aylık 10 TL.
Dış ülkeler için bir mislidir.
Öğretmen ve öğrencilere % 20 İndirme yapılır.

İlân şartları : Santimi 12 lira
Sürekli olarak 6 sayı verenlere % 10, 12 sayı verenlere ise % 20 indirim yapılır.

Basıldığı yer :
Resimli Posta matbaası Lmt. Şirketi — ANKARA

ABONELERİMİZİN DİKKATİNE:

Gereksiz yazışmaların önünü almak gayesiyle abonelerimizin adreslerinin üstüne iki sayı (Örneğin 1 — 12) yazıyoruz. Bunun biri abonenin başladığı, öbürü de biteceği sayıyı gösteriyor. Buna göre abonelerimiz her çıkan sayımızı eline aldıkça abonesinin hangi sayıda biteceğini görerek daha önceden uzatma işlemlerini yaptırmalarını kolaylaştıracaktır. Bunu yaptırmayanların aboneleri bitince — ayrıca hatırlatılmadan — dergileri kesilecektir. Şimdiden özür dileyerek bildiririz.

HİÇ İBRET ALINSAYDI

YENİ BİR ŞEY YOK» — Türkiye'de, Yassıada'nın mahkûm ettiği «rejimsizlik» hortlamaktadır. Yargı giyen yüzlerce suçlu bir yandan cezalarını çekmeye başlaya dursunlar, bunlardan kimisinin soyadlarını taşıyan politika ile ilişkileri sadece mahalle dedikoduları sınırında kalmış kimselerin adları yeni partilerin (?) listelerinin başında geliyor. İş bu kadarla kalmıyor. Yassıada'dan, Balmumcu'dan yakasını sıyırabilmiş niceleri de politikaya atılıyor, listelerde yer alıyorlar... Bu olayları, acaba, Yassıada'da cezaya çarptırılan zihniyetin -her şeye karşın- yaşatılacağına kanıt olarak alamaz mıyız? Aksi halde büyük bir saflık içinde olduğumuzu kabul etmemiz gerekiyor.

Atatürk'ün Anıt-Kabri'nde, O'nun dizi dibinde yatan delikanlılar çoktan unutuldu? Oysa daha bir buçuk yıl dolmadı. 27 Mayıs 1960'ı hazırlıyan genç üniversiteliler, hattâ lise öğrencileri polis kurşunları altında can verdiler, bacakları kesildi, göz'eri kör oldu, bedenlerinde yara izleri kaldı. Siyasal Bilgiler Fakültesi'nin duvarlarında, pencerelerinde kurşun yaraları vardı. Bunlar, bir serüven filminin sahneleri miydi acaba? Film sahneleri bile yıllarca insan belleğinde yaşar.

27 Mayıs 1960 sabahı erek uğruna, özgürlük ve demokrasi uğruna bir kör kurşuna kurban giden genç subay Ali İhsan Kalmaz; geçen on yılın kaatilleri, vurguncu'arı, gericileri, bu defa yakınları ile, taraflıları ile yaşasınlar, bir gerilik dönemini hortlatsınlar diye mi kanını akıtmıştı?

Tıpkı Atatürk'ün Anıt-Kabir'i örneği bu çocukların gösterişsiz mezarları da, bir süs eşyası gibi Ankara'nın orta yerinde unutulmuş, gitmiş...

Kan gütmenin çeşitlisini koynunda saklıyan bir ülkede özgürlüğün, demokrasinin ardından koşmak bir «hüsran» gibi görünmüyor mu?

Atatürkçülerin savaşı daha bitmemiştir. Yeni, belki de çok daha güç olan bir devresi başlıyor.

HASTA NABIZLARI — Gazeteciler, yurdun «nabız»ını yoklamak için dört yana dağıldılar. Bize ürkütücü öyküler anlatıyorlar. Bir ilde, yeni partilerden (?) birinin başkanı, evinde elektrik kullanmıyormuş; Yalnız dükkânında elektrik bulundurduğunu, çünkü «para saymak» için elektriğin gerekli olduğunu söylemiş. «Biz, demiş, medresede mum ışığında çalıştık.» Bu bereli softanın yanına Ankara'dan okur-yazar bir parti müfettişi katmışlar; softa yerine o konuşuyormuş. İşin doğrusu, her ikisi de karınlarından konuşuyor bu adamların.

Bir başka ilde, yaşlıca bir adama sormuşlar, kime oy vereceksin diye? Bir parti önderinin adını söyliyerek: «Ona oy vermem, demiş, çünkü kırk yıldır ağzından Allah adının çıktığını duymadım.»

Yassıada'da cezaya çarptırılanların ağzından Allah adı düşmezdi. Ne kolay bizim ülkede insan kandırmak! Allah'ın adını an, sonra istediğini yap!.. Çal, öldürt, hapset, ahlâksızlıkların çeşidini işle... Namık Kemal: «Uyan ey yâreli şir-i jiyan bu hâb-ı gafletten!» diyeli neredeyse yüz yıl olacak. Ne uzun kış uykusudur bu!

KORKU KİMİN ADINA? — Gazeteye yirmi bir yaşında bir delikanlı geldi. Bir elinde kaba bir baston. Bir kolu elindeki bastondan daha yararsız, daha katı. Beş yaşında iken bir hastalık geçirmiş. Kurumuş kalmış. Ayakları sakat. Konuşmakta büyük bir güçlük çekiyor. Sadece gözlerinde zekâ ışıkları var. Çalışmak istiyor. Evet, ÇALIŞMAK... Dilense, şarkın marazlı merhameti onu besler, doyurur... Hayır, çocuk çalışmak için sakatlara özgü bir bisiklet almak sevdasında. Parası yok. Bir «hayır sahibi» çıkar da ona böyle bir bisikleti alır diye gazetelere başvuruyor. Bu pek alaturka yardım dileğine kulak veren olacak mı, bilinmez. Tesadüfe kalmış. İki arkadaş, bize, güçlükle işliyen diliyle derdini anlatmaya çabalıyan çocuğa umutsuzca bakmak, sonra göz göze gelerek fısıldaşmak kaldı: «Hani bu çocuğu hayata bağlıyacak bir teşkilât?»

Sosyal adalet. Sosyal güvenlik. Sosyal yardım. Bu zararsız terimlere Türkiye'de yer yoktur. Anayasa'ya girdi diye kıyametler koptu. Eğer yeni partilerden (?) biri iktidara gelirse bu «sosyal» terimini Anayasa'dan defedecekmiş. Doğrusu bu yeni partinin (?) destekleyicileri de çok güçlü kimseler. Partiye şimdiden 7 milyon lira buluşturmuşlar. Sakat delikanlıya bisiklet alınacak mı bu paradan? Hayır. Bu para, Anayasa'dan «sosyal» sözcüğünü kaldırma çabasına harcanacak...

«Sosyal» sözcüğü hatıra «sosyalist» sözcüğünü getiriyormuş. Maazallah «sosyalist» de... Hani psikoloji kitaplarına girmiş bir Ördek Ahmet öykücüğü vardır Birisi «Hava bulutlanacak galiba!» deyince Ördek Ahmed, kendisine «Ördek» denildiği feryadını basarak ortalığı velveleye vermiş. Tıpkı onun gibi. Ama, Ördek Ahmet sadece aşırı alıngınlığın sembolüdür. Bizimkiler ördek değil, hepsi kurt, tilki...

AZALIYOR... ÇOĞALACAĞINA. — Ankara'da okunmuş kitaplar alıp satan bir genç adam; kitap okunmadığından yakındı. «Eskiden, dedi, tek yaprak bile satılırdı dükkânda. Şimdi, kitaplar bekliyor.» En çok kimler okurmuş, onu da söyledi: «Hasanoğlan'daki öğrenciler çok kitap alırlardı. Şimdi okuyan yok. Biraz bilimsel kitaplar satılıyor.»

Demek ki çok küçük, bilimsel eserleri yükselebilmiş bir azınlık okuyor. İlkokulda masal kitabları ile başlıyan okuma sevgisi ortaokulda romanlara, masal kitablarına, Lise çağında şiire, yazın türlerine yükse-

lir... Bunun nedenlerine inmek uzun sürer... Zaten o kadar çok yakınılan bir konu ki bu... Ama kitabçının «Hasanoğlan çocukları okurdu...» haberi yok mu? Geçmişten acı bir yaprak... Fikir'den korkanların yıktığı bir devreydi bu.. Yıkılması işe yaramadı değil hani... Akşam meyhanede buluşmak üzere, dillerinde yalancılığın en bayağısı ile «Allah» adı köylere yayılan oyculars bilgiden yoksun insanları kolayca kandırabiliyorlar ...

Sağduyu mu? O bizim iyi niyetimizin yorumu İş sağduyu ile bitseydi okulların, kitabların gereği mi vardı?

Okumadıkça bize geri ulus, «az gelişmiş ülke» demekte devam edecekler... Biz buna çoktan razı olmuşuz...

SANSÜRLÜKTE ALT KADEMELER — Ara sıra büyük kütüphanelerimizdeki yersız sansürler den yakınırız. İş bu kadarla kalmıyor... Bakın bir arkadaşamızın anlattığına: İstanbul'un kalabalık bir semtinde bir Ankara gazetesi aramış... Gazete satıcıları arasında yaptıkları işe hiç uymıyan asık suratlılar daha doğrusu suratsızlar vardır... Bunlardan biri imiş satıcı da: «Bizde o gazete satılmaz.» demiş... Sonra bayiler, satıcıları ilçelerden buna benzerler haberler aldık. Gazete bayileri, satıcıları «kendi fikirlerine (?)» uymayan gazeteleri, dergileri satmıyorlar, sattırmıyorlar... Ülke genişliğince bir sansürdür gidiyor... Düşünme, okuma, konuşma özgürlüğünü gazete satıcıları bile köstekliyor... İstediğiniz kadar bağırın çağırın, yırtının; boşuna... Particisinden gazete satıcısına kadar, iyi örülmüş bir örümcek ağı içinde bir sinek kadar hükmünüz yok... Aydın insan olarak cahilliğin kölesi durumuna düşürülmektesiniz. Siz yazıyorsunuz, ama gazete satıcısı okutturmuyor sizi... eh gerilik komutanlarının elbette kendilerine yararlı «neferleri» olacak...

DİN ADAMI DEDİĞİMİZ — Amerika'dan yeni dönen genç bir bilim adamı, bir pazar günü kilisede dinlediği «vaaz»ı anlatmış... Temiz giyinmiş, iyi traş olmuş, ilâhiyet doktoru sanını taşıyan kıravatlı, ya da papyonlu «vâiz» günün barış sorunları üzerinde «vaaz» vermiş»...

Bunu acına yakına anlatan bir başka genç bilim adamı; İstanbul gibi aydınları kadar camileri de bol bir kentte — merak bu ya «vaaz» dinlemeye gitmiş bir cuma günü... Dayanamamış, yarıda bırakıp çıkmış dışarıya... «Hezeyandı, diyor hezeyandı bütün anlattıkları...

Dünyanın büyük sarsıntılar içinde çalkalandığı bu günler içinde camide «hezeyan» dinlemek, daha doğrusu «din'etmek» nasıl bir gaflet sonucudur... Diyanet İşleri Başkanlığı bir şeyler yapar görünür... Ama bugünkü kadrosu ile eshab — 1 kehf uykusunda uyanması olanaksızdır. Bu Başkanlık, sadece cahilliğin batağında çırpınanları kendi safında görmektedir. Camiler birer konferans salonu; hocalar uygar kafalı, uygar kılıklı eğiticiler haline getirilmedikçe bu sorun çözülemez... Artık, uygar insanın camiye gitmek için orada uygarlığın koşullarını aradığını bilmek zorundayız... Yoksa, camiler, hocalara uygun bir «Cemaat» la mahşere kadar dolup boşalacak, boşalıp dolacaktır...

Din adamı dediğimiz koyun çobanı değildir artık İnsanlara insanlıklarını öğretecek bir eğiticidir... Hoca cahili korkutan bir umacıdır... Oysa, yurttaşı ile günün konuları üzerinde konuşacak, tartışacak bir öğretici olması gerekli...

BASIN İLE YASA'SI — Dergiye ya da gazeteye bakarsın, kabara kabara «Basın Ahlâk Yasası'na uymayı taahhüt» etmiştir. Sonra, alabildiğine küfür iftira. mahalle dedikodusu... Mahkemelerde yalancı tanıklar bile yemini basarken kabarmazlar mı?...

Basın Ahlâk Yasası'ndan sonra savrulan küfürleri bu Yasa'dan önce bu kadarınca duyduk mu? Duydu isek de bu denli acınmamıştık... Yasa'ya and içmek, sonra da küfür... İşte bu pek acı geliyor...

«HİÇ İBRET ALINSAYDI...» — Yassıada sanıklarından emekli ozan Faruk Nafiz Çamlıbel beraat etti. Çamlıbel'i **«Onuncu Yıl Marşının Büyük Şairi»** diye tanıtan bir gazete hemen muhabirini evine göndermiş, Çamlıbel ailesini sevinç heyecanı içinde sorguya çekmiş.

Emekli ozanın politikada hiçbir şey yapmadığını, sadece maaşını alıp keyfine baktığını herkes biliyor. Hattâ kendisi de yargılanma sırasında aşağı yukarı buna benzer şeyler söyliyerek yakasını kurtarmak istemişti.

Gazetecilerin en çok merak ettikleri konu, bu başarısız daha doğrusu iflâsa varmış politikacı taslaklarının yeniden politikaya atılıp atılmıyacaklarıdır. Bir parça düşünme yeteneği olanlar politikaya bir daha bulaşmamak kararındadırlr. Bay Çamlıbel ise düşünmek için zaman istiyor. Bayan Çamlıbel de hemen atılmış: **«Memleket hayrına olduktan sonra kocamın politikaya atılmasında mahzur görmüyorum!»** demiş.

Bayan Çamlıbel'e sormak gerek:**«Kocanız on beş yıl içinde memleket hayrına ne yaptı ki?»** Hiçbir şey yapmadı. Talihi de buradan geliyor zaten. Birşey yapacak

(21. Sayfada)

İLK

Savaş onu okulun kapısında yakaladı,
Bir adım kala insanları görmeye.
Elinden kalemini aldılar
İttiler ölmeye, öldürmeye.
Tam düşünürken vurdular.

KARA

Biri ben demiş olmalıdır eskiden
Çıkıp bir başkasının karşısına.
O başkası koşup başkaları çarşısına
Öğretmiştir geçenlere birer ben.

Özdemir ASAF

Nusret HIZIR

"Existentialisme„ bir felsefe mi?

1 — Çok ilgi çekici bir soru! — Çünkü «Existentialisme» diye adlandırılan düşünüş akımı, birçok kişinin gözünde felsefe düşünüşünün en yüksek ürünü, başka birçok kişi için de her türlü felsefenin tam karşıtı sayılmaktadır. — Soruyu cevaplandırmak için felsefe'nin tanımı üstünde anlaşmak gerekir. Fakat bunu yapmağa koyulurken bir ilk güçlük beliriyor; çünkü felsefe, örneğin fizik gibi, tanımı herkesçe kabul edilen bir disiplin değildir. Felsefenin tarih boyunca birçok tanımı verilmiştir. Kimi için felsefe, fizik ötesi (métaphysique) den başka bir şey değildir; başkaları için sadece bilgi kuramıdır; gene başkaları için, bir sistem değil, bir etkenlik, bir iş'tir. v.b... Bu türlü türlü tanımlar üstüne burada bir tartışma açmamız, çok ilgi çekici olurdu, ama bizi bugünkü amacımızdan uzaklaştırırdı. Onun için tanımlardan en geniş, aynı zamanda en «klâsik» olanını seçecek, ona göre «existentialisme» i kısa bir incelemeden geçireceğiz. Bu tanım da şöyle söylenebilir: **Felsefe, acunu** (acun, en geniş anlamında alınmış olarak, yani hem iç hem dış acun) **rasyonel bir şekilde -başka deyimle aklın araçlarıyla- kavramak çabasıdır.**

Şimdi yapılacak iş şudur: «Existentialisme» bu görüşe karşı bir durum takınıyor mu, takınıyorsa bu durum nedir, bunu araştırmak. Bunun için, «existentialisme» in üç büyük temsilcisini: Danimarka'lı Sören Kierkegaard'ı, Alman Martin Heidegger'i, bir de Fransız Jean-Paul Sartre'ı ele alacağız.

2 — «Existentialisme» in babası sayılan Sören Kierkegaard'la başlıyalım: Bu adam, aslında, teologia'nın akılcılığına (rasyonalizm'ine) karşı baş kaldıran, samimî bir Hıristiyan- daha doğrusu, bir protestandır. Ona göre insan varlığını belirliyen, inançtır; inancı rasyoneleştirmek, sadece inancı ortadan kaldırmaktır. Çünkü inancın rasyonel düşünüşle en ufak ortak bir yanı yoktur. İnanç, ne bilgi, ne düşüncedir, o iki somut varlık arasında araçsız bir temastır: Yaradan olan Sen ile yaratık olan Ben arasında! Demek ki inanç, yaratığı yaradana doğru sürükliyen, mantık bakımından saçma, tutkulu bir harekettir.

O halde, Kierkegaard'a göre, rasyonel bilgi bizi varlığa götüremez. -Fakat o bu kadarla yetinmemekte ve zamanının en büyük rasyonel düşünürü ve sistemcisi olan Hegel'e şiddetle saldırmaktadır.- Hegel ne yapıyor? (diye sormakta ve cevap olarak şöyle demektedir:) Diyalektiğinde Hegel karşıtları uzlaştırdığını öne sürüyor. Bu ne demektir? Bu demektir ki, birbirinin karşısına konmuş iki karşıt bahse konu olunca, bu ikisinin hiç biri mut'ak olarak doğru değil, mutlak olarak yanlış da değildir. Böyle bir şeyin gerçek için değeri ne olabilir? Hiç! Bütün bu diyalektik oyunun, biricik gerçek olan varlık için en ufak bir değeri yoktur. Çünkü varlıkta doğru'nun basamakları, dereceleri yoktur. Varlık, mutlaktır. Onda ancak ya **evet** ya **hayır** bahis konusu olabilir.

Kierkegaard'a göre genel olarak mantık ile ona dayanan fizikötesi (métaphysique), idea (fikir'ler arasında rasyonel bağıntılar kurar, bu bağıntılar zaman-dışıdırlar ve bunların vardığı sonuçlar zorunlu ve evrenseldir. Fakat bütün bunların varlık bakımından hiçbir değeri yoktur ve olamaz. Çünkü varlık, genel bağıntılar kuran değildir. -Kierkegaard'ın ortaya attığı ünlü formüle göre : **Varlık, ayırandır.** -Üstelik varlık olumsal (cintingent) dır, yani olmasaydı da olurdu.- Oysaki mantık düşünmesi ile ona bağlı olan felsefe geneldirler, yani soyutturlar. Bunlar tek kişiye, bireye ait olan herşeyi bir yana bırakır.- Başka deyimle varlığın asıl değerini teşkil eden ne varsa onu bir yana atarlar. Buraya kadar diyebiliriz ki Kierkegaard'ın düşünüşü felsefe düşmanı ve onun anladığı anlamda «existentialisme», felsefenin düpedüz inkârıdır.

Kierkegaard'a göre varlık somut, bireysel, olumsal ve Tanrı ile doğrudan doğruya temasdır. Böyle olunca da insana felsefe yapmak düşmez. O ancak susmalı, sessiz «mürakabe» ye dalmalı ve kendisini öznel (subjektif) düşünceye vermelidir.

3 — Fakat burada, hiç beklenmedik bir dönüm noktasına tanıklık ediyoruz: Kierkegaard soruyor: Öznel düşünce nedir? Cevap: Aristoteles'in yahut Kant'ın kategorileri gibi nesnel (objektif) kategorilere başvurmadan, kendi kendini düşünmek ve var-olanı öznel (subjectif) kategoriler yardımiyle betimlemektir. -Böylece «existentialiste» çaba, var-olanı - her türlü var-olanı - bir takım nesnel kategorilerle betimlemek oluyor. Yani, felsefe düşmanı «existentialiste» in çalışması, gelenekten tanıdığımız felsefeye garip bir şekilde yaklaşıyor! Çünkü var-olanı kategorilerle (bu kategoriler ne biçim olursa olsun) çizilmiş çerçevenin içinde betimlemek, klâsik felsefe çabasına dönmektir.- Ve kategori terimine yapıştırılmış öznel

sıfatı, hiçbir şeyi değiştiremez. Bakınız bu öznel kategoriler. Kierkegaard'da nasıl tanımlanıyor: Herbir insanın bireyliğini yapan somut ıralar (karakterler). Burada **herbir insan gibi** iç'em terimi yerine, **bütün insanlar** gibi bir kaplam terimini koyalım, hemen soyutlayıcı sınıflar mantığının içine düşmüş oluyoruz.

4 — Bu öznel kategorilerin birkaçını biraz yakından görelim. İlkin, **biriciklik** kategorisi geliyor: Her bir varlık, sözün tam anlamiyle «orijinal» dir, ayrıdır, başka bireylerden büsbütün başkadır. Bu, çok önce Pascal'ın dediği, «insan, yalnız yaşar, yalnız ölür» ün başka şekilde söylenmişidir.

Sonra, **gizlilik** kategorisi gelir. Her varlık biraz, Leibniz'in Monade'ı gibidir (bilindiği gibi, Leibniz'e göre asıl var olan ruhların her biri, öteki ile ilişkisi olmıyan bir tek'tir). Var-olanlar arasında doğrudan doğruya temas, bağıntı olamaz. Her birimiz, çevremizdekiler üzerine bir takım bilgiye sahibiz, ama bu bilgi öznel değil nesneldir (objectif'tir) yani bu bilginin, «exsitence» bakımından hiçbir değeri yoktur.

Bundan sonra **seçim** kategorisi gelir. Var-olan belirlenemez; çünkü belirleme, nesnel kafanın, mantık düşüncesinin bir oyunundan başka bir şey değildir. Var-olan demek, hür olan demektir. Hür akt ne demektir? Hür akt bir seçimdir. Kendi varlığını seçmektir. Ve bu seçme, bir düşünceler, zinciri sonucunda değil, bir atlama, existentiel bir atlama -gerçek olmıyan hayattan, gerçek hayata sıçrama- ile olur.

Giz'ilik **kategorisi** -diyor Kierkegaard- bizim, var-olanın kendi içine tamamen kapalı olduğunu sanmamıza sebep olabilir. Böyle olunca da Tanrının varlığı gereksiz olur. Fakat durum hiç öyle değildir, çünkü bir **Tanrı Önünde** kategorisi vardır ki, her varlığın, aşrık (transcendant) önünde -yani Tanrının önünde- olduğunu bildirmektedir. Bu kategori de bizi **Günah** kategorisine götürmektedir.

Bu son kategoriye göre var-olan, mutlak kemalli varlığın karşısında sonluluk, olumsallık, kemalsizlik duygularını taşır. (Bu, kim ne derse desin, klâsik metafiziğin, ve özellikle Leibniz'in fizikötesi kötülüğü (mal métaphysique'i) dir.-

Son olarak **«endişe,» korku, kuşku** (Angst, angoise) kategorisini ele alalım. Bu kategori, bütün ötekileri içine alır. Çünkü var-olan, var-olduğu için, başka deyimle, biricik, gizli, hür ve Tanrı önünde günahkâr olduğu için, kuşkuludur.

5 — Yukarda sıraladığımız kategorileri gözden geçirirsek, bunların bütününün var-olanı, özellikle insanı, alıştığımız klâsik anlamda tanımladığını görürüz. O halde bunlar Aristoteles'in kategorileri gibi nesneldirler. Şu ayrılıkla ki, öznelden hep söz ederler, ama gene de istenmeden rasyonel bir ıra (karakter) taşımaktadırlar.

Kierkegaard'ın çıkış noktası, biraz önce gördüğümüz gibi, çağdaşları tarafından anlaşıldığı anlamdaki sistematik felsefeye karşı yönelttiği çok sert bir saldırı idi. Fakat görüyoruz ki bu kategorilerle, öğretisi belirli bir felsefeye gelip dayanmaktadır. Öy'e bir felsefe ki, konuşu bakımından yeni, ama kuruluşu bakımından zamanının felsefe geleneğine -belki farkında olmadan- oldukça kuvvetli bağlarla bağlıdır. Bence çok önemli olan bu nokta, «existentialiste» yahut «existentiel» diye vasıflandırılmış olan bütün düşünürlere damgasını vuracaktır. -Fakat bunun daha da kuvvet kazanması için, «existentialisme» nin Husserl'in «Phénoménologie» si ile de bağdaşması gerekecektir.-

(Arkası Var)

gelecektir geçte olsa bir gün

Siz kimsiniz, kimbilir nerdesiniz?..
Ölsem bilmediğim gün, tadamadığım uzak-..

Siz kimsiniz, kimbilir nerdesiniz?..
Gelemeyişin gidemeyeşim gibi

Çiğnenmemiş bir sudur üste
Ellerini bana bırakmayışın ondan

Siz kimsiniz, kimbilir nerdesiniz?..
Bir isimdir yalnız dudaklarımda

Sana katdığım ne yaz ne kış,
Aylardan hiç biri değil

Siz kimsiniz, kimbilir nerdesiniz?..
Bir sıcaktır bilinmeyen geliş.

Bir akşam üzeri, gölgesinde sıcaklığı.
Siz kimsiniz, kimbilir nerdesiniz?..

YEZDAN

gece gibi birşeyler

galiba herşeyim kaybolacak birazdan
yağmur, sıkıntı, rüzgârlar, bir üçken gibi gittikçe
kardeşim ağlıyor, biraz ötede duvar dibinde
bakıp iç çekiyorum
susup ölüyorum
rüzgar, bu gürültüler, bu gece vakti, dayanamıyacağım
gözkapaklarım yanıyor, birisi gelirken adım adım odama
mavi defterimi sakladım, bu iyi biraz korktum
biraz ağlıyorum sıkıntıma, kardeşim de öyle yapıyor
saat biraz sonra en fazla vuruşlar içinde kalacak
bir alışkanlıktan anlıyorum bunu istemiyerek
demin son rengiydi pijamamın, anlamadınız
derken gecenin yağmuru eriyor sessizliğe
belki de o hiç duymadığım sessizliğe

birazdan her şeyi unutacağım.

Sedat Varlık BERKÖZ

yokluktan önceki mısır

Kuzeye karşı penceredeki kapıdaki
Hasırlarım demeli büyük anne
Beni de aldılar çağla mevsimi ilkbahar oluşu
Kuzeydeki bizim gecekondularımız
Kiremitteki penceredeki kapıdaki

Bir katık ekmeğimiz kursaklarımızda
Sallanırken yokluktan önceki mısır
Toprak çanaklardaki bir heybelerdeki.

Mutlu AYDIN

sezin

neden bilmem hep seni ben
ellerin ağzımda kalarak
bildim uzaktan bildim yakından
elim-yüzüm bilmem nereden
daha nelerden nelerden daha
kaşlar neden gözler neden
çatılmışlar neden açılmışlar da

oldu mu olanlar bu nasıl böyle
yağmur her sabah değildi
güneşten yanan daha ne
olur muydu yanağı erirdi ya
kırılır mıydı o saksıdamıydı eller
toprak hep saçlar için miydi
gök-yüzü hep mavi kalır mıydı

Toprak incecik adımların çimeni
Toprak sorgusuz bacakların yanında
Korkunca bir tay daha doğursak
Korkunca bir tay daha doğursak
Saçımızı ütülesek kara-kara olsak
Gözümüz kapanmadan olsak
Bilsek ah bilsek şu bitmeden
El-ele gelmeden sevişmek
Ölmeden yaşamak bilsek

Ceyhun CAN

Salâh Birsel'e 5 Soru

Biliyorsunuz ki, sanatımız üzerine, geniş, esaslı incelemeler yapılmış değil. Yapılanlar çok az. Çözümlenmesi gereken pek çok sorun var. Onun için sizinle yapılan bu konuşmayı bir fırsat sayıyoruz. Şiirimizde en çok üzerinde durulan, sözü edilen son iki kuşak oluyor. Orhan Veli kuşağı ve sonrakiler. Bu dönemde şiirimizde yapılması gereken işler nelerdi, neler yapıldı, yapanlar kimlerdir? Ana hatlariyle açıklar mısınız?

«İkinci Yeni ile **bugün artık** Birinci Yeni **adı verilen** 1940 Kuşağı **arasında çok büyük ayırımlar var.** İkinci Yeni, 1940 Kuşağı'**nın gerçekleştirdiği birtakım olumlu işleri bütünbütüne ortadan kaldırmağa çabalıyor.** 1940 Kuşağı **şairaneliğe karşı çıkmıştır. Gerçi şairaneliğe karşı çıkmanın bir anlamı yoktur. Çünkü bu her çağda ancak kötü şairlerle ortalarda görünen bir şeydir. Bunların ise, edebiyat çevrelerinde söz konusu edilmesi düşünülmemelidir. Ama Orhan Veli üçlemesi şairaneliğe karşı savaş açmakla, sanatçıları hiç değilse yaptıkları iş üzerinde düşünmeğe çağırmışlardır. Bence, asıl önemli olan budur.** 1940 **kuşağı ile sanat üzerinde düşünen bir takım şairlerin ortaya atıldıklarını görüyoruz. Bu, o yılların şairlerini gerçekçi bir edebiyata uzanmağa da itelemiştir. Hatta kimilerini toplumculuğa da. Nedir, bu şairaneliğe arka dönüş her şairin bilincine vardığı bir şey de değildir. Orhan Veli, Oktay Rifat bile, çokluk, şairane olmaktan kendilerini kurtaramamışlardır. Gelin görün ki,** İkinci Yeni, **şiirin sadeleşmesi, sokağa açılması; küçük insanın dertleriyle ilgilenilmesi, toplum sorunlarına el atılması, yaşama sevincinin işlenilmesi, kötü işlerin yerilmesi sorunlarına arka dönmektedir. Bu bakımdan** İkinci Yeni'**nin bu temaları işleyen** Birinci Yeni **karşısında gericliği ayaklandırdığı söylenirse hiç şaşmamak gerekir. Ama** İkinci Yeni'**nin dize yapısını altüst etme-**

si; isimleri sıfat, sıfatları isim olarak kullanmasıyla şiir dünyamıza yeni renkler kattığı da bir gerçektir. Bu arada, iki kuşak arasında, bir de Attilâ İlhan'ın bulunduğu unutulmamalıdır. Sanımca, Attilâ İlhan, İkinci Yeni'yi etkilemiş şairlerin en başında gelir. Hiç değilse, İkinci Yeni şairlerine, kendilerinden önce yetişmiş şairleri arsızca yadsımayı öğreten o olmuştur.»

2 — Sanatta «muhteva» ve biçim sorunlarında biçimden yana olduğunuzu biliyoruz. Türk Dili'nde yayınlanan Tütünsüz Sigara İçmek adlı yazınızda bunu ne ve nasıl sorunu olarak açıkladınız. Fakat sudan bir «muhteva» nın sağlam bir biçim sağlamasına pek güvenilemez, diyoruz. Bu konudaki düşüncelerinizi açıklar mısınız?

«Ben biçimden yana değil, şiirden yanayım. Her şiir de ancak bir biçime ulaştığı zaman şiir olur. Ondan önce, öz'den değil, gereç'ten (malzeme) lâf açılabilir. Ama o gereç'in de ne olduğunu görmeye ya da anlatmaya pek imkân yoktur. Tıpkı bir heykelde olduğu gibi... Doğrusu şu ki, özden lâf açanlar da, aslında biçimden lâf açmış olurlar. Çünkü, şiire baktığınız zaman, karşınızda duran şey sadece biçimdir. Ama bu biçim kimilerinin sandığı gibi kalıp değildir. Zaten İkinci Yeni şairlerinin bir hatası da buradan gelmektedir. Bunlar 1940 Kuşağı'nın kalıplarına arka dönerken biçime de arka dönmüşler, bu yüzden, bol bol düzyazı kırmaları döşenmişlerdir. Şimdi ilk sözüme döneyim: Biçimden ayırarak öz'den lâf açıyorsak bu o öz'ün bir biçim kazanmış olduğunu ortaya koyar. Başka bir deyişle, ancak biçimi olan bir şeyin varlığı vardır. Yani insan usu, biçimi olmıyan şeylerin varlıklarını kavramağa elverişli değildir. Bir elmayı düşünün örneğin. Elmanın özünü, elmadan (elma biçiminden) ayırarak kavrayabilir misiniz?

Başka bir şeyde söyleyeyim : Şiir yazılırken şiiri boyunduruğu altında tutan da gene biçimdir. Buna en güçlü kanıt da şiirin yazılmağa başladığı andaki durumu ile şiirin sona erdiği andaki durumu arasında çokluk büyük ayrılıkların bulunduğudur.»

3 — Ölçülü ve uyaklı şiirle özgür şiir arasındaki ayrım'lar sizce nelerdir?

«Bu sorunun cevabına az önce dokundum. Ölçülü ve uyaklı şiirle özgür şiir arasında hiçbir ayrılık yoktur. Her ikisi de biçim peşinde koşar. Ama kalıp bakımından, elbette bunların birbirlerine benzedikleri söylenemez. Ölçülü ve uyaklı şiir ya arûz ya da hece kalıpla'rını kullanır. Yani bu şiirlerin kalıpları çok sınırlıdır. Özgür şiirde ise şair, her şiir için ayrı bir kalıp kullanır. Bu kalıbı da kendi yaratmak zorundadır. Özgür şiirin bu özelliği, çoklarını, bu şiirin kalıpla'la yazılmayan bir şiir olduğu kanısına vardırmıştır. Aslında özgür şiir yersiz bir isimdir.»

4 — Eleştiri'yi Ataç'tan sonra sizin etkilediğinizi söylediler. Gerçekten Ataç'a ilk siz karşı çıktınız. Bu etki konusunda ne düşündüğünüzü soralım.

«Allah Allah, ben eleştiri yapmıyorum ki, eleştiriyi etkilemiş olayım. Ama bizde şiir üzerine konuşanlar hep yanlış bilgilerden hareket ediyorlar. Benim yaptığım bu yanlış bilgilere işaret etmektir. Bunun da olumlu bir etki sağladığı düşünülmemelidir. Çünkü işten anlayanlar için bu sözlerin hiçbir önemi yoktur. İşten anlamıyanlar ise, bu sözlerden sonra, işten anlamamağa gene devam ediyorlar.

Ataç'a ilk karşı çıkanın ben olduğum sorununa gelince, bunun da doğru olduğunu sanmıyorum. Ben Ataç'a hiç karşı çıkmadım. Ama onun kimi düşüncelerine takıldığım oldu. Bu da başka bir şeydir. Nedir, benim Sen Beni Sev adlı kitabımda yer alan diyaloglarda boy gösteren eleştirmen, çokluk Ataç'ın üstüne yıkıldı. Hatta, Ataç da, sağlığında, bunu kendi üzerine çekmişti. Oysa, benim o tipim bizdeki eleştirmenlerin bir karmasından başka bir şey değildir. O tipin içinde Özdemir Nutku gibi, kıyıda köşede kalmış kimi ıvır zıvır eleştirmenlerin davranıları bile yer almıştır. Ama kıyılarda, ya da kilim altlarına bakmaya üşenenler benim o tipimi sadece Ataç'a bağladılar.»

5 — Romanınıza da gelelim biraz. Dört Köşeli Üçgen adlı romanınız çok değişik. Bizde hemen ilk deneniyor bu: Düşüncenin roman biçiminde verilmesi diyelim. Bunu açıklamanız epeyce ilgi çekici olacak.

«Evet bu, belki bizde, ilk deneniyor. Ama Camus'ün Yabancı'sını, Düşüş'ünü (La Chute), Gide'in Kalpazanlar'ını, ya da Huxley'in Yeni Dünya'sını, Cesur Yeni Dünyaya Dönüş'ünü (Brave New World Revisited), George Orwell'in Hayvan Çiftliği'ni, 1984'ünü, H. G. Wells'in Dünya'ar Savaşı'nı okuyanlar bu türlü anlıkçı romanın (entelektüel roman) Batı'da çokça yaygın olduğunu görmüşlerdir. Doğrusu şu ki, yirminci yüzyıl romanı düşünen adam'ın, bir dünya görüşü olan adamın romanıdır. Çağımız romancısının amacı artık, okurlara hoşça vakit geçirtmek değil, onları düşünmeye çağırmak olmuştur. Şu da var ki, çağımız yazarları, kendilerini toplum dışına itilmiş de görmektedirler. Bunu bizim memleket için daha kuvvetle söyleyebiliriz. Benim Dört Köşeli Üçgen'de ele aldığım tip de bu toplum dışına sürülmüş yazarın ta kendisidir.

Dört Köşeli Üçgen'in değişik bir eser oluşu biraz da gerçeküstücülüğe (sürrealizm) uzanmasından gelmektedir. Ama ben bu eğilime toplumdan sürülen yazarın durumunu daha iyi anlatabilmek için baş vurdum. Ama gerçeküstücülüğün karşısına gerçekliği çıkarmayı da savsaklamadım. Bu da romanımın, daha doğrusu, büyük hikâyemin iki sonu olmasına yol açtı: Gerçeküstücü son, gerçekçi son. Nedir, bir eserin iki sonu olması da birçoklarının ayranını kabartmaktadır.»

bu gubbede kalan

Paris'de kaldı yüreğim,
Kitap böyle mi okunur,
İnsan böyle mi düşünür,
Resim, heykel böyle mi yapılır,
Haklı, böyle mi haykırır,
İnsan böyle mi sevilir, böyle mi öpülür
Yüreğim kaldı Paris'de!

Fethi GİRAY

Rauf MUTLUAY

AHMET

Ahmet Celâl'i üniversite öğrenciliğimin eşiğinde, tam da insanın en gururlu bencilikle toplumsal özgeçiler arasında gidip geldiği çapraşık çelişme yıllarında tanıdım. Bir kuytu Anadolu şehrinden İstanbul'a yeni gelmiştim. Yaban'ın, C.H.P. roman yarışmasında bir oy farkla ikinciliğe düşmesinin konuşulduğu günlerdi. Kitabı ilk defa o vakit okumuştum.

Onunla aynı yollardan karşıt yönlere geçtiğimizi düşünmüştüm. O, mütareke Sodom-Gomore'sinden Sakarya kıyılarına sığınmıştı. Ben Porsuk dolaylarının bozkır şehrinden düşlerimin ülkesine, üniversite İstanbul'una geliyordum. Bundan ötürü Yaban'ın köyünü hiç yadırgamamıştım. Ahmet Celâl'in yaşadığı çevreyi iyi bildiğimde direniyordum. Porsuk'un bir kolunda, Perli'nin balçığında sözümona çimmiş, komşu köylerde döven gütmüş, tezek toplandığını görmüş, kerpiç evlerde konuk olmuştum. Gençliğimin uzun başlangıcı, şalvar katları içinde kaybolmuş kadın vücutlarının özlemiyle kendi kendime kapanarak geçmişti. Ahmet Celâl'i anladığımı sanıyordum.

Sonra İstanbul... İstanbul'da Anadolu gençliği... İlk yıl, ev yemeklerini, temiz çamaşırları, sıcak odaları, ana-baba ocağını delice özleterek en küçük fırsatlarda sılaya koşturan acemi «bekâr» hayatı. Sonraları, tarhana çorbasının, yer yatağının, lise arkadaşlarına rozet gösterişinin aranmadığı, ders ve sınav bahaneleriyle uzun tatillerde bile tadından vazgeçilmeyen büyük şehir başıboşlukları. Parlak, seçkin kelimelerle böbürlenen söylev idealizmi. Ahmet Celâl'i karamsarlıkla, olumsuzlukla suçladığımız; kendi kuşağımıza özgü sandığımız iyimser bir inançla yurt sorunlarını koridor sohbetlerinde kolayca çözüverdiğimiz, Kurtuluş Savaşının yalnız zafer edebiyatiyle beslendiğimiz delikanlılık yılları. Artık Ahmet Celâl'e katılmıyordum.

Sonra gene Anadolu... İrili ufaklı kasabalarda memurluklar. İstanbul anılarının depreştirdiği iç sıkıntılarına kahve gevezeliklerini, hafif kitapları, meyhane gecelerini, iskambil oyunlarını yoldaş ettiğimiz savurgan günler. Kendimizde hiç kabahat aramadan; boşluğumuza, tembelliğimize binlerce haklı özür bularak avunduğumuz, yakındığımız yıllar. Ahmet Celâl'e hak veriyordum.

Şimdi... Kolu kanadı kırılmış Köy Enstitüleri deneyinden, on beş bin yedek subay adayının angarya öğretmenliğinden çareler umup Bizim Köy'ü, Bereketli Topraklar'ı, Sağırdere - Körduman'ı, Yılanlar'ın Öcü'nü, Ortadirek'i... okuduktan sonra, yeniden Ahmet Celâl'i düşünüyorum.

*
* *

Önceleri Yakup Kadri'nin aydın örneği olarak Ahmet Celâl'i, yanlış seçtiğini sanmıştım. Anadolu bozkırında bir savaş deneyine sokmak için Ferit Celâl Paşa'nın mahdumuna ne lüzum vardı? Onu dengesizliği, karamsarlığı, bize gerçeksiz görünen ütopik davranışları hep bu imparatorluk başkentinin konak çocuğu oluşundan ileri gelmiyor muydu? Yerine Anadolu'dan yetişmiş, memleketinin koşulları içinde pişmiş, öğrenimini tamamladıktan sonra yeni bir bilinçle doğduğu topraklara dönmüş bir gerçekçi aydın alınamaz mıydı?

Bu kanıda aldandığımı çabuk anladım. Doğdukları toprağa dönüp yerleşen nice doktor, avukat, öğretmen, mühendis, çiftlik sahibi, tanıdım. En çabuk kaybolanlar onlardı. Çevreleriyle hiç dalaşmadan, okullarda öğrendikleri ni hemen unutup rahata varan, babalarından daha ileri olmayı gereksiz sayan hep onlardı. Ya hepimizden duygusuz bir vurdumduymazlık içinde yavaşlamışlardı; ya da çok dar bir hemşerilik gayretiyle verimsiz çalışmalar içindeydiler. Yakup Kadri'nin hakkı vardı. Kahramanını, en kestirme oportünizme sapıveren, yarı okumuş, ufuksuz, kalender, pratik zekâlı kasaba kodamanlarından alamazdı. O zaman «Yaban»ın sorunu olmazdı. Romantik de olsa büyük kavramları düşünmeğe alışmış, duygusal coşkunluklar içinde saf bir yurtseveri -Çanakkale'de şehit olmamış bir Hakkı Celis'i- toplumsal kaygıları olan bir meşrutiyet aydınını seçti. Şimdi artık Ahmet Celâl'in konak eğitimini, İstanbulluluğunu, romantik ülkücülüğünü, saf niyetlerini yadırgamıyorum. Namık Kemal'den Tevfik Fikret'e, Halit Ziya'dan Sait Faik'e Nurullah Ataç'dan Sabahattin Eyuboğlu'na Ziya Gökalp'den Atatürk'e kadar bize ışık getiren bütün Türk aydınlarının aynı çıkış noktasında birleştiklerini biliyorum. Bodrum kal'abendliğinden bir Halikarnas Balıkçısı yaratan da Oxford'u bitirmiş bir paşazade olmadı mı?

Yaban'ın birçok sayfalarında görünen Ahmet Celâl'in kitaplardan kopmamış kültürünü, ukalâca bir gösteriş saymakta yanılmışım. Oysa bunlar, Ahmet Celâl'in yalnız kaderinin, çevresinde bir tek yoldaş bulamıyan nasipsiz aydın'lığının zorunlu anlatılarıydı. Öğrenim sırasında değil de sonradan kendi çabasiyle yetişmek bizim ülkemizin özel bir durumu. Biz birçok gerçekleri Batı'dan pek geç öğreniyorduk. Ahmet Celâl anı defterinde bütün olaylara ve kişilere sanatın ve edebiyatın ardından bakıyordu. Oscar Wilde ne demişti: «Ressamlar Taymis üzerinde sis yaptıkları günden beri Taymis üzerinde sis vardır. Aşağıda gösterdiğim örnekler, sanatsız bir ortamda kendi kendisiyle yalnız kalan insanın, kendisini anlatabilmek için başvurduğu tabii bir yol gibi görünüyor bana: Sabahlara kadar okur; Dante'nin Beatrice'ini, Petrarka'nın Leonora'sını, Romeon'un Juliet'ini arar (17). Köyün bir Hitit harabesi gibi göründüğü (6), Cennet'in Homeros devrindeki kızlar

gibi bağırdığını (41), İncil'de bahsi geçen Samire'li kadına benzediğini (43), Süleyman'ın muti, kılıbık ve filozof haliyle bir Keloğlan, bir Nasrettin Hoca tipinde (42), komşu köyün kavaklığında dolaşıp Emine'yi ararken Dulcine'esine giden Don Kişot'un eşi olduğunu (49), cephe gerisinin bir Shakespeare, bir Racine tragedyasının kulislerine benzediğini (63), Dede Korkut hikâyelerindeki gibi böğür böğür ağlamak istediğini (70), bozkır yelleri estiği zaman Dostoyevski'nin kişilerine döndüğünü (73), Paillasse operasındaki aldatılmış adam gibi hıçkırıklarla güldüğünü (88), ıssız, engin Anadolu yaylasında bir ikinci Robenson olduğunu

Ahmet Celâl'i kendi çağı, kendi çevresi, kendi koşulları içinde düşünüyorum. Onun, II. Abdülhamit devrinin suskun, umutsuz, inançsız kuşağının bir devamı olduğunu biliyorum. Onlar, savaşamadıkları gerçekten kaçmak, hiç olmazsa düşlerinde yarattıkları «O Belde» lere sığınmak eğiliminden sonra II. Meşrutiyetin coşkunluğuyla bir süre avunmuş, «Turan» lar, «Yeni Turan» lar, «Yeni Hayat» lar kurmuşlardı. Bütün bunlara karşın Cuhmuriyet, ne uzak bir ihtimaldi. Birinci Dünya savaşı; imparatorluğun da, Turan hayallerinin de, Osmanlılığın da, İslâm bütünlüğünün de mezarı oldu. Halûk gerçekten bize veda etti. Asım, o kadar özen-

Anadolu bozkırıydı. Ahmet Celâl'in gerçeği bunun için acıdır. Hayalî memleket edebiyatından sonra Yaban'ın «çölde feryat» ı, yalnız kendi kaynaklariyle kurtulacak olan, Batı'dan kopmuş Anadolu Türkiye'sinin sancısından doğuyor.

Ahmet Celâl tam bir çıkmazdadır. İşgal İstanbulunda barınamıyacak, Anadolu'nun döğüşen umuduna katılamıyacaktır. Kitapları, kerpiç duvarlara astığı resimleri, üç beş kuruş parası, bırakamadığı alışkanlıkları, savaş yılgınlığı, kopuk koluyla yalnız ve yabancıdır. Atlatılmış tehlikelerden sonra salık vermek kolaydır. Niçin Kurtuluş Savaşının hiç olmazsa cephe gerisinde görev almadığını soramayız. Bunun iki nedeni var: Biri Ahmet Celâl'in Porsuk kıyılarına tam bir umutsuzlukla gelişi: «Daha otuz beşine basmadan herşeyin bittiğini, işin tamam olduğunu; aşkın, arzunun, ümit ve ihtirasın artık bir daha uyanmamak üzere sönüp gittiğini kendi kendimize itiraf etmek; kendi kendimize bütün saadet ve muvaffakiyet kapılarının kapandığını söylemek ve gelip burada bir ağaç gibi yavaş yavaş kurumağa mahkûm olmak.» (14) İkincisi Kurtuluş Savaşının kendisinin umutsuz oluşu. Yıllar sonra Mustafa Kemal, Falih Rıfkı'ya, Kuvay-i Milliyeye vaktinde katılmayanları niçin bağışladığını anlatacak: «İnanmıyanlar da inananlar kadar haklı idiler. Ben Erzurum'dan İzmir'e sağ elimde tabanca, sol elimde sehpa öyle geldim.» diyecek. (Çankaya, 1, 111)

Ahmet Celâl'e en çok Emine'ye ulaşamadığı için acıyorum. Muhammed'e ilk defa Hatice inanmıştı. Nice okumuşların kendi evlerinde arkadaşsız bir öksüzlüğü yaşadığını düşünüyorum. Tıpkı böyle değilse bile başka başka şekillerde hangi aydın Türk kuşağı daha bahtlı bir kadere ulaştı. Çevrelerindeki döğüşde Salih Ağa'lara, Şeyh Yusuf'lara yenilenlerin yanısıra da ileri düşüncelerin savaşına atılmağa güç bulamayanlar. Ne dersek diyelim, bugün bile hepimiz, bozkırda birer Ahmet Celâl'iz,

CELÂL

«Bende Yaşıyanlar» adlı bir yazı dizisine başlıyorum: Romanlarda, hikâyelerde, oyunlarda tanıyıp unutamadığım, etkilerini duyduğum; çilelerini, kaderlerini düşünüp hayatlarını içimde sürdüğüm edebiyat yaratıkları. Bacon'ın, «Okuma, tabiatı tamamlar.» Sözünü biraz da bu anlamda, kendi kişiliğimizin oluşumunda kitap kahramanlarının payını düşünerek yorumlıyamaz mıyız?

(89), odasında Sokrat'ın bir büstü bulunduğunu (92), sığırtmaç Hasan'ın yüzünün eski Flamandya ressamlarının çizmekten hoşlandıkları portrelerin rikkatinden birşeyler sakladığını, (93), Hamlet gibi başladığını, Hamlet gibi bitireceğini (110), Emine'nin babasının Odiseus'dan daha bahtsız olduğunu (113), işgal günlerinde lâmbasını söndürünce D'Annunzio'nun Nocturno'yu yazdığı gibi karanlıkta el yordamiyle defterini doldurduğunu, Emine'nin son ilgisinin çarmıhtaki İsa'nın ayağı dibinde ağlıyan Magdalla'lı Meryem'in gözyaşları kıymetinde sayılabileceğini... söyler. Şimdi artık bunlara sinirlenmiyorum. En yoğun ruh hallerinde bazan herşeyi tek bir mısra anlatır. Bütün bu benzetişleri Ahmet Celâl'in şiir den yoksun yalnızlığına bağışlıyorum.

diği batıya «medeniyet dediğin tek dişi kalmış canavar» dedi. Ahmet Celâl işte bu yenik ordunun yaralı bozgun askeriydi. En canlı izlenimleri savaş cephelerine ve işgal acılarına aitti. Yaban'ın ilk sayfası, İstiklâl Marşı'ndaki «hayâsızca akın» ın tasviriyle başlar: «Gördüm, gördüm. Medeni insanların hepsi benim önümde bir geçit alayı yaptılar. Racine'lerin, Voltaire'lerin Fransızları; Bacon'ların Shakespeare'lerin İngilizleri, hünerli İtalyalılar... hepsi kendilerine mahsus kılıkları, kıyafetleri, renkleri, konuşma ve gülüşmeleriyle benim önümden geçtiler. Ne terbiye görmemiş, ne galiz, ne iğrenç, ne çirkin bir goril sürüsü.» (1) Yüzyılarca futuhat yapmış imparatorluk Osmanlısının yerine ilk defa olarak öz yurdunu savunma zorunluğuna düşen Türk geçiyordu. Eldeki son koz

Erdal ÖZ

yeni yağmurlar geliyor

Yazmamalıydım bu yazıyı, bir koca günümü bu yazıya ayırmamalıydım; oturup, öyküyse öykü, romansa roman, oyunsa oyunuma birkaç sayfa daha eklemeliydim. Kitap okumalıydım. Bu yağmur sonu güneşinde bir yerlere gitmeliydim, hiç bilmediğim ara sokaklara girip çıkmalıydım, kent dışlarına doğru, kırlıklara doğru açılmalıydım -ne güzeldir oralar şimdi bu yağmurdan sonra bastırıveren güneşle, ansızın- parklardan birine gidip bir **tahta sıraya** oturmalıydım, hem hiçbir şey düşünmeden, Necati Cumalı'nın Dost'ta çıkan son yazısını bile düşünmeden, oturmalıydım ya da başka şeyler yapmalıydım da yazmamalıydım bu yazıyı; koca bir günümü bu yazıya ayırmamalıydım. Evet evet, bir günümü alacak bu yazı; kolay yazamam, biliyorum bunu; şöyle oturup da bir çırpıda döktüremem düşüncelerimi kâğıt üzerine. Yapanlar varmış bunu ya, ben yapamıyorum. Hele dil, sırasında, öylesine duvar gibi aşılmaz bir şey oluyor ki, yazdıklarımla yazmak istediklerim birbirini tutmayıveriyor; o zaman yazılı kâğıtların yırtılışı işte. Bu engeli aşmak bir savaşla oluyor. Yok yok, dilim, yazı dilim, gerçekten, pek iyi değildir öyle; ama boyuna da türkçemi geliştirmiye uğraşıyorum, boyuna ana-dilimi öğrenmiye çalışıyorum; hergün, yenibaştan başlıyorum. Bu çaba da çocukça bir sevinç veriyor bana. Yazı yazma sevinçlerim bile bu çabadan geliyor çoğu kez. Hoş, bizde kimin dili, kimin türkçesi çok iyi ki? Kaç kişi sayabiliriz, bu yolda gerçekten gücüne inandığımız adına saygı duyduğumuz kaç kişi sayabiliriz? Bu da avuntu olmuyor.

Necati Cumalı, **Odalarda** adlı romanımı okumuş. Kitabımı okuyacağı hiç gelmezdi aklıma. Ne bileyim, onu da, onun gibileri de büyütmüşüzdür çocuk kafamızda, iyi de yapmışızdır. Hani Namık Kemal'lerin Şinasi'lerin, Ziya Paşa'ların göklere çıkarılarak anlatıldığı o öğrencilik günlerinde Necati Cumalı'ları da kendi çocuk gözlerimizde büyütmek, önemli hem de çok çok önemli bir çabaydı bizim için. Evet, o günlerde ilk onları tanımış sevmiş, kendimize en çok onları yakın bulmuş, onlara öykünmüşüzdür; böyle başlamışızdır, böyle girişmişizdir. Sonradan, günler geçtikçe önemlerini yitirmişlerdir gözümüzde; ya yazdıklarını okuyarak tüketmişizdir onları, nasıl gerilediklerini, nasıl yerlerinde saydıklarını, nasıl birer doğulu oluverdiklerini görmüşüzdür ya da artık okunmalarına pek gerek kalmadığı kanısına varıp kitaplığımızın bir köşesine saklamışızdır kitaplarını. Böyle bu.

Romanımı okuyuşu önemli Necati Cumalı'nın; okuduktan sonra da oturup, üşenmeden bir yazı yazmış olması önemli, benim hakkımda. Necati Cumalı bir kitabı okusun da bir yazı döşensin o kitap üzerine; görülmüş şey mi? Yazmış işte. Sevindim. Şiirlerini, eski şiirlerini sevdiğim bir ozan olduğu için sevindim. Bakın, öyküleriyle hiçbir zaman saygı duymamışımdır ona. Doğru bu. Romanını ise okuyamadım; nasıl olduğunu bilmiyorum. Daha doğrusu, içim çekmediğinden, öykülerinden edindiğim o yılgıyla okuyamadım romanını. Ataç'a bile bu yüzden içerlemiştim: Sait Faik Armağanı'nın yargıcılar kurulundaydı Ataç; oyunu da Necati Cumalı'nın öykülerine vermişti de, onun da artık eskimiye başladığını görüp üzünce kapılmıştım. (Ataç, şiirlerini çok severdi Necati Cumalı'nın; bunu yazılarında sık sık açıklardı; bir tutkusu vardı ona; ola ki bu yüzden oyunu ona vermiştir.) Evet, içerlemiştim Ataç'a biraz. Bunu, sonradan bir yazımda da belirtmiştim. Necati Cumalı, işte bu yazıma kızmış, böyle bir yazı döşenmiş bana. Yani, önce kızmış, sonra oturup kitabımı okumuş, daha sonra da... Kızgınlıkla yazımı yazılır? Yazılsa bile yazı olur mu o? (Bir başka yazar da, son günlerde, yine böyle bir kızgınlık sonucu, yazısında bana sövecek kadar işi ileriye götürmüştü. Şiirin yolunu kesenlerden söz ediyordu da, birden, kendini kızgınlığa kaptırıp, benim bir yazımdan aldığı tümceyi irdeliyerek bana da **«kuşbeyinli»** damgasını yapıştırıvermişti. O yazıyı okurken önce kızmıştım; ama o kızgınlık içinde, oturup bir karşılık da ben vermiye kalkışsaydım, «Firâz-ı zirve-i Sinâ-yı kahra yükselerek, oradan, oradan» ben de düşmüş olmaz mıydım, «Cevf-i ye's-âşinâ-yi husrâna»? Karşılık vermedim o yazar. İyi de yaptım. Gittim konuştum kendisiyle.) Bu yazıyı da yazmamalıydım. Duramadım işte. Kızgın değilim de ondan. Gerçekten kızgın değil miyim?

⁂

Necati Cumalı, Dost dergisinde yayımlanan (1) **«Yenilik Adına»** adlı yazısına, romanımın ilk tümcesini alarak girmiş, uzun uzun incelemiş o tümceyi, bir yığın da dil yanlışı bulup çıkarmış. Sonra da başka örnekler vermiş kitabımdan, altlarına da doğrularını yazmış; yazısının en tatlı, en eğlenceli yerleri de buraları. Şimdi burada o yanlış diye gösterilen tümcelerimin doğruluğunu savunacak değilim; Necati Cumalı kadar türkçe bilmem ben. Aslında o da pek bilmiyor türkçeyi; bana öyle geldi; bunu, yazısından çıkardım. İşte şu tümceyi o yazısından aldım: **«Annesinin ölümünden birkaç gün sonra kadın, kendisini evden çıkarıyor o günlerde kahvede tanıdığı, durmadan tırnaklarını yiyen biri, onun kendi kiracı oturduğu evin bir başka odasına yerleştiriyor.»** Necati Cumalı'nın yöntemiyle bu tümceyi biraz biraz irdeliyecek olursak şunları söyliyebiliriz: Kimin annesinin ölümünden sonra? Kadının mı? Adamın mı? **«... kadın, kendisini evden çıkarıyor...»** Kadın, ken-

dişini mi, yoksa adamı mı evden çıkarıyor? ...**o günlerde...»** nereye bağlı? O kişinin evden çıkarılışına mı? Yoksa, **kahvede tanıdığı**'na mı? Hele tümcenin şurası, içinden çıkılır gibi değil: «... **onun kendi kiracı oturduğu evin bir başka odasına**... İşi, dil çatışması durumuna sokmamak için örnekleri çoğaltmıyorum; ama romanımdan çıkarabildiği, yanlış diye gösterdiği o tümcelerimi, fransızcadan yapılmış kötü çevirilere benzeten Necati Cumalı'nın, hiç olmazsa, bir öğretmene yakışır bir dil ustalığına da erişmiş olması gerekirdi. Yine de bu çabası yormuş onu. Kitapta yanlış tümceleri. bulmak için oldukça yorulmuş olduğunu sanıyorum. Sorsaydı bana gösterirdim kitabımdaki yanlış tümceleri İşte bir tanesini göstereyim: «Annemin yataklarda dönüşü, kıvranışı, ölüşü, **yıkılışı**, yağmurlu çamurlu bir günde gömülüşü...» (S : 92) Dizgicinin **yıkılışı** olarak dizdiği bu sözcüğün doğrusu yıkanısı olacaktı. Sorsaydı söylerdim bunları; sormadı, yordu kendini. Bu da böyle.

Necati Cumalı, dil yanlışlarımı gösterdikten sonra başlıyor Odalarda'nın konusunu anlatmıya. Bir romanın konusu niye anlatılır? Anlamam. Ama çok yapılan bir şey bu, değil mi? Lisede bile az mı yapmıştık? Ben bile **Mai ve Siyah'ın** özetini bir yerden bulup yazıvermiştim de, öğretmen kitabı baştan sona okuduğumu sanıp sekiz numarayı verivermişti bana. Necati Cumalı da bu alışkanlığın dışına çıkmıyor. Dil öğretmeni ne de olsa. Tam bir öğretmen gibi, oturup bir romanın konusunu da özetlemenin gerekli bir çaba olduğuna inanıyor. Odalarda'yı bitirdiğim sıralardaydı; Biri bana romanımın konusunu sormuştu da, anlatamamıştım. **Romanımın** dışında ayrıca, bir de böyle **romanımın konusu** diye bir şey olabileceğini hiç getirmemiştim aklıma, ilk o zaman düşünmüştüm de çıkamamıştım işin içinden. Yazmıya başlamadan önce ilk bir kaba konusu vardı ama, yazdığım roman, hele bittikten, tamamlandıktan sinra o konuyla nasıl olurdu da anlatılabilirdi? O zaman şu soruyu kendime soracak olsam, nasıl bir karşılık bulabilirdim: «Niye yazdım bu romanı öyleyse?» Bu soruyu Necati Cumalı'ya da sorabilirim, ama onun vereceği karşılığı da şimdiden kestimliyebiliyorum; yüzüm kızarıyor. Evet, o dostuma anlatamamıştım romanımın konusunu. Kitap yayımlandıktan sonra biri çıkıp, yazdığı bir eleştiride, uzun uzun romanımı özetleyivermişti de, ben de Odalarda'nın konusunu öğrenebilmiştim. Yine de o konuyla romanım arasında hiçbir ilgi bulmadığımı söylemeliyim burada. Necati Cumalı iyi bir özetçi de değil; şimdiye dek yapılan özetlerin en kötüsünü yapmışç kısacık bir konu çıkarmış ortaya. Konuyu anlattıktan sonra şu soruyu soruyor yazar: **«Yazarın nedir bu konuyla anlatmak istediği?»** Bana sorsaydı bu soruyu «Hiç» diye karşılık verirdim. Çünkü, konuyla bir şey anlatmayı düşünmemiştim. Öyle olsaydı, yapacağım iş de kolaylaşmış olurdu: Odalarda'yı yazmayıverirdim, olur biterdi; birkaç tane de olay uydurur eşe, dosta anlatırdım sırası gelince. Oysa ben, romanla anlatmıya çalışmıştım söylemek istediklerimi. Bu yüzden de Necati Cumalı'nın roman anlayışını özetliyen **konu** denilen o soyut kavram, romanın ötesinde kalmıştı. Bir romanı değerlendirmiye kalkarken, böy'e bir soru sormak, bence, o romanda çizilen herhangi bir kişinin konusunu sormak kadar çocukçadır; roman dışı bir sorudur. Roman yazmanın masal anlatmaktan apayrı bir şey olduğunu artık bu yaşa gelmiş bir Necati Cumalı'nın bilmesi gerekirdi.

Romanımdaki olay bir kasabada geçiyormuş. Romanın başkişisi de bir dairede çalışıyormuş. Soruyor Necati Cumalı: «... **Bu daire ne dairesidir? Mal Müdürlüğü mü? Özel Saymanlık mı?»** Evet evet, yazmamalıydım bu yazıyı. Ama güneş yine yok oldu, yine yağmur öncesi bir karanlık çöktü camlara, yine bulanık bulutlar indi bacalara, sararmış ağaçlara; istesem de çıkıp gidemezdim bir yerlere.

Söz yine dönüp dolaşıp **etki'ye** geldi. Necati Cumalı, birçok yazarın etkisini bulmuş bende; şöyle söylüyor: **«Camus'den, Dostoyevski'den, Duhamel'den, Sait Faik'ten, Özcan Ergüder'den Attilâ İlhan'dan okuduklarından aklında kalanları birbirine karıştırmayı yenilik sanıyor.»** Sayılan bu adları biraz çok buldum ben. Niye kendi adını da saymamış bu arada, anlıyamadım.

Yine de iyi adlar, çok çok saygı duyduğum adlar var bunların arasında. Kendime iyi ustalar seçmişim yine de. Aferin bana. Açmışım kendimi birtakım etkilere öyleyse; demek yapmışım bu işi. Gerçekten aferin. Ya usta diye Necati Cumalı'yı ya da onun benzerlerinden herhangi birini seçseydim, nice olurdu benim durumum?

Çok doğru; yazar açmalı kendini etkilere, bu konuda bu kadar bağnaz, bu kadar korkak olmamalı. Bakın Necati Cumalı'da bir etki görebiliyor muyuz? Var mı onda bir usta yazarın etkisi? Yok. Ben göremedim şimdiye kadar okuduğum yazılarında, bir etki göremedim. Onun yazılarını sevmeyişim, onun yazılarında bir kişilik bulmayışım, bulamayışım da bu yüzden değil mi? Bu korkaklık da kişilik yoksunluğundan gelmiyor mu biraz da?

Evet evet, yazmamalıydım bu yazıyı. Gidip **ey sahibim kadınla**, o yaşlı kadınla karşılıklı oturup konuşsaydım; **eski bir mukavva şeker kutusunun içinde** sakladığı, yanları yırtık, sararmış fotoğrafları gösterseydi yine bana, baksaydım, anlatsaydı ya da parklardan birine gidip **bir tahta sıraya** otursaydım da, **bir zaman, boyaları dökülmüş tahta sıraları, boş havuzun dibinde biriken soğumuş çamurları, yerdeki ıslak kara çakılları gözleseydim.**

Ama güneş yok artık. Yağmur geliyor.

Yeni yağmurlar geliyor Necati Cumalı.

DÜZELTME :

Necati Cumalı'dan aldığımız bir mektupta, geçen sayımızda çıkan «Yenilik Adına» adlı yazısında bulunan daktilo ve dizgi yanlışlarını bildiriyor. Özür dileyerek düzeltiriz.

3. Sayfa 2. Sütünda :

«Eski bir mukavva şeker kutusu içinde» S. 1. Satır 16)

Doğrusu :

«Eski mukavva bir şeker kutusu içinde»

4. Sayfa 1. sütunda :

«Başka bir odasına,» sözü, «bir başka odasına» olarak dizilmiştir.

4. Sayfa 2. sütun. 3. paragraftaki:

«İçinde» «İçinden» olacaktır.

Desen : Yüksel ASLAN

Orhan DURU

NOTER'DE

Notere gittim çıkarmak için bir vekâletname. Hiç de karışması gerekmezken dedi ki bir yazıcı or'dan: «Git getir kardeşim iki fotoğraf, iki de şahit.» Dedim: «Yok hiç fotoğraf yanımda, şahit derseniz, kimse şahit olmaz bana, ne de ben kimseye.»

Bu kez birçok kişi birden, noterliği dolduran, dediler:

«Olmaz öyle şey. Getirmeniz gerekli, bir düzen içinde yaşamak istiyorsanız ve vermek istiyorsanız bu vekâletnameyi kime istiyorsanız ona!»

«Sizin gibi insan azmanlarının ne işi var dünyada» dedim ben de karşılık olarak. «Hep engeller çıkarırsınız insanın karşısına. Gidin de kendi suratlarınızın resmini çektirin belediyenin yanındaki arsada. İyi fotoğrafçılar var orada. Vesikacılar var orada. Vesikalık fotoğraf çeken bir takım moruklar. Son günlerde işler de iyi gitmiyor her zamanki gibi. Zaten düzeldiğini hiç görmedik hayatta. Çocukluğumuzda da işler bozuk gidiyordu, gene de. İşler bozuk kökünden herhalde. Taa kökünden en ince uçları bile çürümüş işlerin belki de. Ama kaçmadan yüzündeki bu hatlar, bu ekşimiş suratlar. Koyun fotoğraf kutularının içindeki eczalı kâğıtlara onları. Sonra da büyütüp astırın duvarlara muşmula suratlarınızı.»

Kâtiplerden bir —yataktan yeni kalkmış gibi şişti yüzü— bağırarak: «Ceplerimiz dolu bizim albümlerle ve evlerimiz fotoğraflarla, git sen de iki tanecik fotoğraf çektir, getir biz de yapalım işini bitsin, gitsin.» dedi.

«Başka alay edecek adam bulamadın galiba.» dedim. «N'oluyor sana? Şimdi adam mı oldun başımıza. Yap işte şurdan vekâletnamemi, vereyim kömür beyannamesini.»

Bu sözlerim üzerine birdenbire ayaklandılar, devirerek uçar gibi parmaklarını gezdirerek yazdıkları yazı makinalarını, önlerinde duran ve çarparak fazla hoplama yüzünden başlarını tavandaki kirişe, saldırdılar üzerime. Hep bir ağızdan bağırıyorlardı: «Çektirmezsen bir fotoğraf, alırsın hava, iben ağa!»

Kara önlük giymiş bir takım kadınlar da saldırdılar üzerime. Şöyle bağırıyorlardı onlar daha çok: «Bıktık artık sizden. Utanma, arlanma denen şey kalmamış. Gelmiş kazık gibi dikilmiş başımıza. Vır vır vır vır. Biraz olsun dinlenemiyecek miyiz? İstemiyoruz artık çalışmak. Sersem kafalı terbiyesiz. Aaa kardeş bu erkekler de hepsi birbirine benzer, geçen gün bizim komşu Şaziyanım kocasından bir başörtü istemiş, kocası başörtü almağa çıkmış çarşıya. Sonra dayanamayıp oturmuş. Yeşil Kıbrıs meyhanesine, içmiş iki şişe şarap. N'apsın kadıncağız? Efendim bunlara para filan vermiyeceksin. Cepleri gördü mü para, çılgınlar gibi harcarlar, düşünmezler arkalarında bekleyen mi varmış, hanım başörtü mü istiyormuş, ne umurlarında.»

Üstüme saldıran kadınlardan birine «Canım onunla bunun ne ilgisi var» diyecek oldum. «Bunun'a onun ne ilgisi varsa var» diye bağırarak vurmaz mı ayağındaki terlikle başıma, cadaloz.

Bağırarak, noter beyin oturduğu odanın kapısından daldım içeri. Arkamdan da kâtipler ilikleyerek önlerindeki dükkânları, girdiler içeri. «Ne var?» dedi noter bana. İçeri girerken gözlerini uğuşturuyordu.

«Siz ki» dedim. «Bu şehrin ileri gelen noterlerindensiniz. Yapın artık bir numara da şu fotoğraf çek-

tirmek işinden caysınlar bunlar.»

«Canınızı sıkmayın» dedi noter bey. Oturttu beni bir koltuğa. İyice yumuşaktı koltuk ve gömülüyordu insanın gerisi derinlere doğru.

Çıktılar kâtipler dışarı. Kaldık mı noterle yalnız. Utanarak çabuk çabuk kendi sıkıntılarımı başladım anlatmağa. Çıkarmak istiyordum bir arkadaşıma bir vekâletname. Gidemiyordum İstanbul'a onun için, Çıkarmak istiyordum bu nesneyi. Oysa engel oluyorlardı bu adamlar bana. Fotoğraf, fotoğraf. Ne yapacaklar fotoğrafımı. Sonra geniş konulara atlanıldı. Havadan sudan, hükûmetten açıldı. Oradan son günlerdeki durgunluğa geçildi. Başladı uyuklamağa noter bey, derhal. İyice uyukluyordu, belki de uyuyordu ama getirdikleri zaman orası burası pullu, mürekkepli, pis bir kâğıt, hemen çekip tabanca çeker gibi dolmakalemini basıyordu kral gibi imzasını, kuyruklu, sonra başlıyordu gene uyuklamağa.

Söz arasında başladım ona anlatmağa, kapının yanında oturan kızı çok seviyordum eskiden beri, çılgınlar gibi. Ama biliyorsunuz bizim gibi insanların evlenmesi ne kadar güçtür. Öyle değil mi?/ Hayır, öyle değil/ İstersen kız seni seviyorsa, senin elinde avucunda para bulunması gerekmez/ Alırsın kızı/ Kaçırırsın istersen/ Babasıyla anası baş'arlar aramağa kızı/ Bu arada vermezsin kızı babasıyla anasına/ Yatarsın üstüne kızın/ Paralar ise gelir başka yerden/ Tanrı verir herkesin şeyini/ Bulur bir kolayını/ N'olacak kız babaları çok yaşasın/

Burada aldı noter sözü, uyuklar gibi dururken birden gözlerini açarak. Nereni beğeniyorsun o kızın?/ Bulamadın mı başka kız?/ Katır gibi bir şey/ Kalın, kütük gibi bacakları/ Bırak o kız yaramaz sana/ Sevgi dinlemez engel/ Ama gel sen noter baba'nın/ derler ama/ çıkma sözünden/

Sözü aldım ben yeniden. Dedim: Noel baba mısın noter baba mısın. Her ne bok'san/ Karışma sen/ Güzel kızlarla/ sevgi işlerime/ Anladın mı/ Çevirdiğim işlere/

Koltuk çok yumuşaktı. Hava da sıcaktı doğrusunu söyliyeyim. Başladım uyuklamağa sinek vızıltıları arasında. Noter arada sırada uyanıyordu herha'de ama benim uyandığımı hiç sanmıyorum o bakanlıktan onaylı demirbaş numaralı noterlik koltukları üzerinde. Hem niye uyanayım. Dünki gecedir uyuyamamıştım. Hap alıyordum uyumak için. Uyudum ve bir düş gördüm:

Düşümde bir noterlikten içeri giriyordum. Sağa sola bakınıyordum. Fakat kimse ilgilenmiyordu benimle. Sonra bir tahta sıranın arkasında oturmuş, şiş yüzlü bir adama yaklaşıyordum. Adam yaklaştıkça daha şişman ve daha şiş gözüküyordu gözüme. O adama soruyordum. «Bir vekâletname çıkarmak istiyorum.»

«Kime çıkaracaksınız» diye soruyordu. «Kendime» diyordum. «Kendime bir vekâletname çıkarıp göndereceğim onu İstanbula.»

Şiş yüzlü adam kıpırdamadan yerinden, bir yandan ellerindeki pulları bir ıslak süngere sürüp ivedilikle yapıştırıyordu bir takım noterlik kâğıtlarına. Öyle çabuk hareket ediyordu ki elleri sanki kovboy filimlerindeki araba tekerleklerine benziyerek geri geri gider gibi oluyordu. Bu kadar kolay mı geliyordu bu işler yoksa ona.

«Kendi kendinize vekâlet çıkaramazsınız » dedi adam. «Bir başkasına çıkartırsınız ancak. Böyle olmaz.»

«Gösteririm ben sana sululuğu» dedim içimden adama.

«Başkasına çıkaracağım zaten ben bir vekâletname.» diyordum adama. Fakat bunun gerçekte bir düş olduğunu da biliyordum. Balık gibi yavaşça dalgalanarak noterliğin akvaryum suyuna benzeyen bulanık havası içinde gittim bir başka adama.

«Biz seninle uğraşamayız» dedi adam. Neye böyle gelip gidip başımızın etini yiyorsun. Bak şimdi Merkez Genel Türk Anonim Şirketinin bir takım işlerini yapıyoruz. Milyonluk işler bunlar efendi. Seninle mi uğraşacağız burada?»

Oturuyordum ben de oradaki tahta sıralardan birine. Biraz sonra daktilo gürültüleri içinde uyanıyordum. Başlıyordum bir düş görmeye. Düşümde geliyordum noter beyin önüne ve düğmelerim ilikli. Uzatıyordum elimdeki kâğıdı notere, ağlıyarak. Noter çıkarıp dolmakalemini basıyordu imzasını. Fakat basmadan önce imzasını, daha önce incitmeden uzatıp verdiğim kâğıtlara bakıp, okur gibi yapıyordu kâğıtların üzerindeki karmakarışık yazıları. İmzalıyordu en sonunda kâğıtları ve bakıyordu yüzüme ve uyuklamağa başlıyordu hemen. Göz kapaklarının anlamsızlaşan gözlerinin üzerinden yavaşça aşağıya doğru indiğini görüyordum. Düş görüyordum. Ama kaçıncı düş kesin olarak bilmiyordum. Artık karmakarışık oldu herşey. Kimse çıkamaz bunun içinden. Tam çıkıyordum kapıdan, bağırdı birden noter uyanıp. «Yakalayın bu adamı. Fotoğraf vermedi bize. «Yakaladı beni bir kaç dolmakalem suratlı herif daha kapıdan çıkar çıkmaz ve girergirmez geri. Götürdüler noter beyin huzuruna.

Hani nerede, dedi noter senin fotoğrafların? Bizi aldatacağını mı sandın.»

Ceplerimi aramağa başladım. «Bir dakika efendim, olacaktı bir fotoğrafım buralarda.» En sonunda çıktı buruşuk bir fotoğraf saat cebimden

«Bu sen misin?» dedi noter.

«Benim, ben değilim. Ne bileyim? Belki de değilim.»

«Kim olduğu belli değil bu fotoğrafın. Öyle bir fotoğraf istiyoruz ki biz, iki kulağın görünsün.»

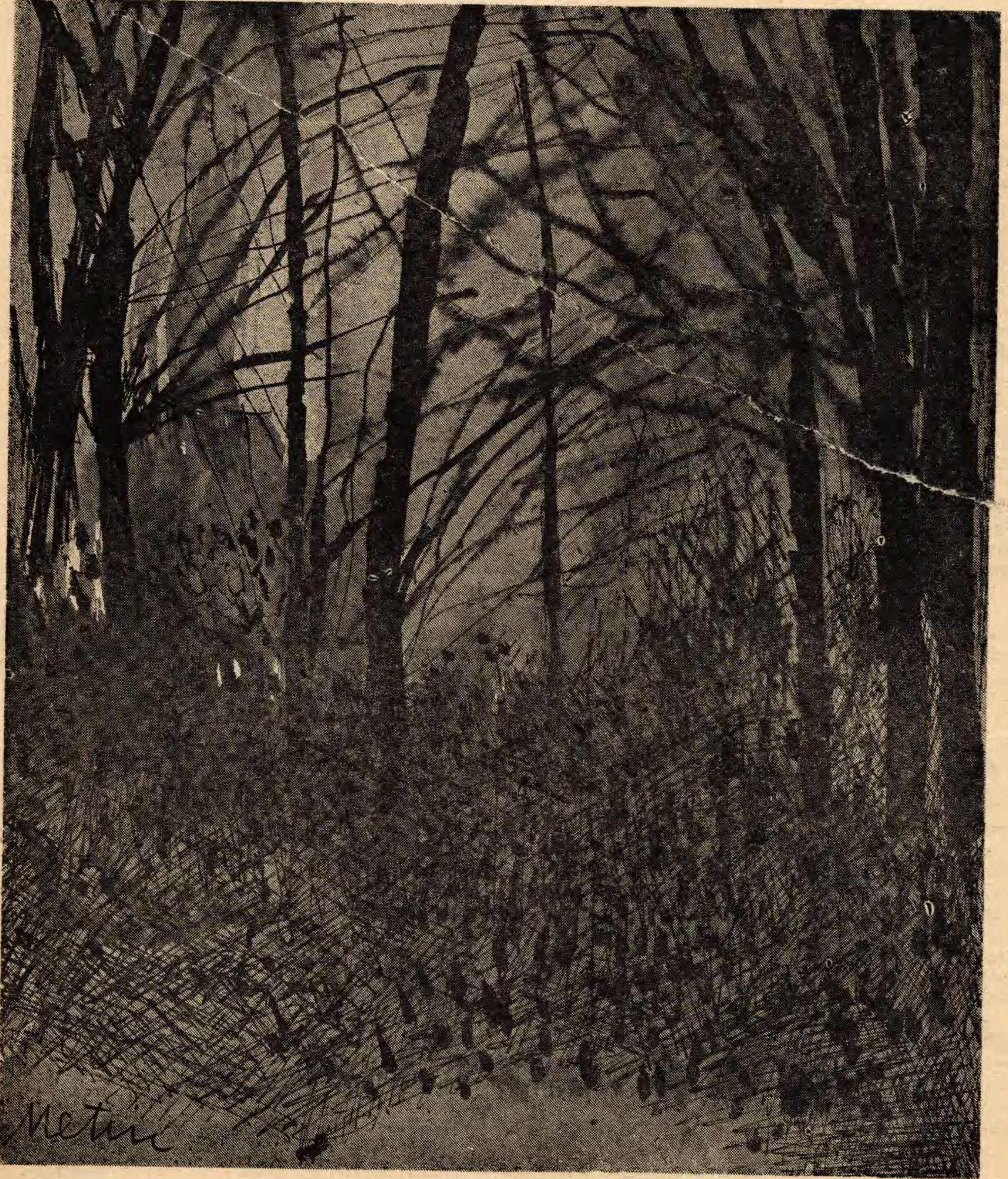
«Başka bir şey daha görünsün, istemiyor musunuz?» dedim notere. Gene başlayınca bağırmağa ve söz arasında uyumağa, eğilip kulağına: «Noter bey, noter bey» dedim. «Bu fotoğraf benimdir ve gözüken kulaklar da benimdir. N'olacak yapıştır bu fotoğrafı kâğıdın ortasına, kıyma bana.»

Başkâtip atılarak: «Oturup bekleyin siz biraz» dedi. «Şu Genel Merkez Türk Taşıt Anonim Şirketinin kontratlarını yapayım bir. Sonra sizinle derinden ve gerektiği kadar meşgul oluruz vesselâm.»

(19. Sayfada)

Banâl DEMİRAL

Mandalar Kıralının Kayıtsız

Mutlu Bahçesi

en mandalar kıralı. En büyük en güzel, en mutlu, en pis, en çamurlu... Bu sizin bildiğiniz güneş, bunlar ağaçlar, o mavilik te gökyüzü. Şu beridekiler otlarımızla samanlarımız. Bu bastığımız kara mut lu ülkemizin yüce çamurları. Taa beridekiler de manda kardeşlerim, kardeşleriniz... Böylesine bulutlar sizin ülkeden de geçer besbelli. Bazı bazı bu denli bir rüzgâr eser. Otlarımızla ağaçlarımız sallanır. İnsan kardeşlerin de rüzgârdan saçları sallanırmış, değil mi? Dişli dişli birşeyleriniz olurmuş, rüzgâr esti mi saçlarınızı tararmışsınız. Bir gün bir manda kardeş görmüş. Durup durup bakmış bakmış. Sonra geldi, ben en yüksek geniş taşa çıktım, tümü çevreme toplaştılar, saçlarınızı, taraklarınızı anlattı, ölesiye güldük. Kızmayın ne olur. Gülmemek elimizde değildi. Bu da benim dört ayağım, gözlerim... Sizin de var değil mi? Ben en çok dişlerimle ağzımı severim. Onlar olmasaydı otları samanları nasıl çiğnerdim, nasıl yutardım... Şimdi ötedeki yüce yeşil ağacın altına gidiyoruz. Orası kırallığımızın en serin gölgelik yeri. Koca boynuzlu MANDAYI İRİ KEMİKLİ KUVVETLİ, GÜZEL AYAKLARIMLA TEPELEYİP SONRA DA BAŞINI ÇAMURLARA BATIRIP SESİMİN TÜM GÜCÜYLE BAĞIRINCA BENİ KIRAL YAPMIŞLARDI. O ikide birde çıngar çıkarırdı, kötüydü, güçsüzdü demişlerdi. Sen güçlüsün, güzelsin, demişlerdi. Bundan böyle en gölgelik ağacı bana verin, en yeşil otları ben istiyorum demiştim. Çünkü ben gerçekten en güzel en güçlüydüm. Bu yüzden bu en serin gölgeliği bana bırakmışlardı. Öte yandan sizin kara uzun tirenleriniz geçer. Sabah akşam, sabah akşam. Düdükleri ağaçlarımızın, kulaklarımızın, kuyruklarımızın, sevişmemizin mutluluğunu bozar. İşte tüm buraları mutlu bataklığımız... Buraya çokça güneş batımı zaman önce geldik. Yorgunduk, açtık, uykusuzduk, çoktandır sevişecek çamur bir toprak bulamamıştık. Buradan geçiyorduk. Güneş kıpkırmızı, hava sıcaktı. Biraz eğlenelim dedik. Gölgelikti. Toprak güzeldi, ıslaktı, çamurdu, pisti. Otlar ağaçlar yeşildi, boldu. Beğendik. Kaldık.

Ben mandalar kıralı.
Siz elbiseli bir iki ayaklı.

Ülkemize hoş geldiniz. Ayakkabı giyenlerin mutluluğunu getirdiniz.

Ağaçlarımız, otlarımız ne güzel değil mi? Ya çamurlarımız, çamurlarımızın kokusu, ya çamurlarımızın rengi. Bunca güzellikte kıral olmak gerçekten güzel şey. Kırallığımın topraklarında bunca yüce şey olması, gönlüm diledi mi güzel otlar yiyebilmem, pırıl pırıl çamurlu mandalarla sevişebilmem... Az kalsın unutuyordum insan kardeşim. Siz iskemlede otururdunuz değil mi? Bizde iskemle yok. Geçenlerde, öteki manda kardeşler yapıverelim dediler. Pantolonlu kardeşlerden görmüşler. Özenmişler. Bir kırıkcık insansı yaşıyalım demişler. Geldiler, söylediler. «Ben» dedim «iyi bir kıralım. Toprağımı sizi severim. Dilediğiniz olsun.» Sonra bir de baktım ki yapmışlar. Gerçi ben böyle olacağını biliyordum. Çünkü o kez güneş pırıl pırıldı, otlarımız en yeşil, dişilerimiz en dişisel mutluluklarındaydı. Özentinizi unutun, gidin ot yiyin, dolaşın dedim. Dediğimi yaptılar. En uygunu buydu. Tahtım olsaydı sizi oraya oturturdum, sevgili kardeşim. Oysa benim sizin kırallarınızın ki gibi tahtım yok. Bir taht öykümüz vardır bizim. Tıpkı demin anlattığım iskemle öyküsü gibi. Gök kararıp ay tepemizde ışıldadı mı ben yüksek taşıma çıkarım, kardeşlerim, dişilerim çevreme toplaşır, taht öyküsünü anlatır anlatır güleriz. Bundan binlerce güneş batımı önceymiş. Bir manda kıral tahta özenmiş. Onu da nereden görmüş bilmem. Ben de insan kırallar gibi taht isterim demiş. Bir süre yıldız ışıması zaman ot yememiş, su içmemiş, çamura girmemiş. Gerçekten onu sevenler çok üzülmüşler. Ne yapalım ne edelim demişler. Ülkenin en bilgiç mandasına danışmışlar. Bilgiç manda, madem ki kıralınızdır, büyüğünüzdür, kıralların yüksek geniş taşına çıkıp oturandır, dediğini yapmanız gerekir demiş. Kıral bilgiç manda ile ötekileri yanına çağırmış. Berideki en kara dişi sizin mi demiş. Yok demişler. Kimin demiş. Üç kısa zamandır tek boynuzlu mandanındı demişler. Tek boynuzlu manda dün yıldızlar ışıdıktan sonra öldü. Kıral iyi hayvanmış. Tek boynuzluyu tanırmış. Üzülmüş. Yine de içinden sevinmiş. Çünkü kara tüylüyü çok beğenmişmiş. GERÇİ KIRALLARA KİMSE KARIŞMAZ YA... Siz gidin demiş ötekilere. Taht istemiyor musunuz diye sormuşlar. Şimdi işim var demiş. Kısa zaman sonra gün kararmış, yapraklar koyulaşmış, yıldızlar arımış, çamurlar soğumuş. Bu güne dek te birinin bile aklına insansı özentiler gelmemiş.

Gerçekten yüce bir dert çöktü şimdi içime. Tahtımız yok, iskemlemiz yok. İnsanlara yaraşır çökecek bir köşemiz yok. Ne yapacaksınız, ne yapacağım, şimdi. Bilseydim sizin geleceğinizi, tahtadan bir iskemle yaptırırdım. Gerçi çok işimiz vardı. Ot yemek, çamura girmek, sevişmek, uyumak. Tüm bunlar bir güneş batımı zamanımızı yitiriyor. Biliyorsunuz üstelik ben de kıralım Gidip, gidip en güzel otlardan yemem, günün beş zamanı uzunca bir süre çamura girmem, büyük, geniş taşa çıkıp, başımı gök yüzüne doğrultup çevreme kıralca bakmam gerek.

Bu yoldan, sevgili insan kardeş, bu yoldan. Bataklığımızın en güzel ağacına bu yoldan gidilir. Oraya gidip otururuz. Sizin tirenlerinizi bizim ağaçlarımızı gözleriz. Bir süre sonra yemeğimizi yeriz. Bunun sonucunda ben size son güzel dişimi gösteririm. Ne yapıyorsunuz? Papuçlarınızı mı çıkarıyorsunuz? Çoraplarınızı da mı? Demek sonra da katlıyacaksınız. Sonra da cebinize so kacaksınız. Oysa keşke çıplak gelseydiniz. Olmaz mı? Utanır mısınız? Garip birşey bu. Bakın, örneğin pantolonunuz olmasaydı. Ceketiniz olmasaydı. Gömleğiniz, kıravatınız, pabucunuz, çorabınız, donunuz... Oysa niye kızdınız. Anlıyamıyorum sizi. Bunda bir kötülük yok ki. Bizde mandalar donsuz doğar. İnsanlar da mı öyledir. Gördünüz mü işte. Peki mademki öyle doğuyorsunuz niye sonradan elbise giyiyorsunuz. Kötü olmamak için mi? Bu çok acı birşey

gerçekten. İçimden bağıra bağıra ağlamak geliyor. Kıral olmasaydım ağlardım. Bana mendilinizi verirdiniz değil mi? İnsanlar için ağlarken, insan mendili kullanmak bir hoş olur besbelli. Oysa gece yatarken soyunursunuz değil mi? Sevişirken, yıkanırken, çamaşırınızı değişirken... Peki insan kardeşim o kez kötü olmaz mısınız? Demek o kez kötü olmazsınız. Bu çok komik işte. Bunu aklımda tutayım da ay ışıyıp ta yüksek taşa çıktığımda manda kardeşlerime anlatayım. Üstelik çok da garip birşey, acıklı ve gülünç... Bizim kafalarımız sizin kişisel kurallarınızı anlamıyor. Bazı bazı üzülüyorum buna. Tirenleriniz geçerken dumanları çıkarken bakıyorum bakıyorum da tekerleklerinin nasıl döndüğünü bir türlü bulamıyorum. İşte o kez kızıyorum insan kardeş. Tanrıya kızıyorum. Sonra birden çamurlar parlıyor, önümsıra dişiler geçiyor. Unutuveriyorum. Sonra da tanrıdan korkuyorum. Bilmek istediğim birşey var. ELBİSE GİYME KURALINI KİM KOYMUŞ? Bilmiyor musunuz? Örneğin biz nasıl çamurlara yapışıyorsak siz de o denli bilmediğiniz kişilerin yaydığı kurallara öylesine yapışıyorsunuz. MENDİLİM OLSAYDI SİZE VERİRDİM. SİZİN OLURDU. SON GÜNEŞ BATIMINA DEK DOYA DOYA AĞLARDINIZ. Diyordum ki örneğin mendiliniz de olmasaydı, papuç bağlarınız ve şapkanız. Siz çorapsız gömleksiz, pabuçsuz... Keşke çıplak gelseydiniz ya ne çıkardı bundan. Böylece bir olurduk. İkimiz yan yana yürürdük. Pantolonu giymek var, çıkarmak var. Üste şimdi bir de kirlenecek. Temizlemesi var. Önce bir yıkamak, kurutmak, sonra da ütülemek. Ayaklarınız çamurlanacak üzüleceksiniz. Islanacaksınız, hasta olacaksınız. Mutlak karnınız ağrıyacak. Karnınız ağrıyınca ilâç içmek gerek. İlâç içmek için gidip ilâç almak gerek. İlâç almak için sokağa çıkmak gerek. Sokağa çıkmak için merdivenlerden inmek gerek. Sonra da eczanenin kapısını açacaksınız. Kapıyacaksınız. İlâç istiyeceksiniz. İlâç sarılana dek bekliyeceksiniz. Para vereceksiniz. Yine evinizin merdivenlerini çıkacaksınız. Kapıyı çalacaksınız. Yine bekliyeceksiniz. Kapı açılacak. İçeri gireceksiniz. Pabuçlarınızı çıkaracaksınız. Yine bekliyeceksiniz. Terliklerinizi giyeceksiniz. Mutfağa gideceksiniz. Bardak alacaksınız. Bardağa su koyacaksınız. İlâcı ağzınıza atacaksınız. Bardağı yukarı kaldıracaksınız. Ağzınıza götüreceksiniz. Suyu içeceksiniz. İlâcı yutacaksınız. İnsan olmak çok güç gerçekten, çok güç. Herbir güneş batımı zaman süresinde elbiseleri giymek çıkarmak, el yıkamak yüz yıkamak... Bu gerçek insan kardeş, değil mi? Bunları bana, kıral olunca, çok ülke görmüş bir bilgiç manda anlatmıştı.

İşte büyük ağaca geldik. Çevremiz ne güzel değil mi. Büyük ülkem. Güneşimiz ne sıcak. Birazdan bize ülkemin en sıcak otlarını getirecekler. Yemeğimizi yiyeceğiz. Bakın geliyor mandalar. Dizi dizi. Bana, size ot getiriyorlar. Öğlen akşam öğlen akşam bu denli dizilip kırallarının diledik'erini yaparlar. İşte en yeşil otları size getirmişler. Cebinizden çıkardığınız ne? O dişli ve parlak. Çatal mı? Demek onla yiyeceksiniz. Size bakmak güzel olacak mutlak. Kırallığımın en garip noktasını yaşıyacağım. O kutudaki de yemeğiniz mi? Oysa ne kadar az. Hadi başlayın ne olur. Canım size doya doya bakmak istiyor. Bir parça da bana verin. Böyle, çatalın ucuna mı koyacağım yemeği? Bu kadar az mı alacağım yani? Çatalı ağzıma ucundan tutup ta mı götüreceğim? Biliyormusunuz insan kardeş ben sizi çok sevdim. Bir gün evinize gelmek isterdim. Oysa bu yemek yemeniz yok mu. İşte bu yüzden gelemiyeceğim. Çok garip birşey bu. O beyaz yuvarlakları ve dişli uzunları sabah akşam yıkamak. Örtüleri o dört ayaklı tahtalara yayıp sonra bir başka dört ayaklıya oturup yemek yemek. Bir gün gelir yüce tanrının gücüne gider. Tohumunu toprağa sa'dığı yeşilleri kesip kesip te yemeniz... Tanrının yeşil yaratıklarının gerçek güzelliklerini bozmanız.

Bakın bana bakın. İyi bakın. Ayaklarım çamurlu, derim ıslak mı? Gözlerim ışıklı mı? Karşıdan son dişim geliyor. Ülkemin en güzelidir. Hani demin size göstereceğim, demiştim. Benden sonra gelen en büyük mandanındır. Gerçi erkeği çok çamurludur, üstelik kuvvetlidir de. Ben kıral olmadan birlikte ot yerdik, birlikte çamura girerdik. Kıral olduktan sonra onla gezemem. Çünkü o kıral değil. Basit bir manda. Erkeği benden de koyu renklidir oysa bu karşıdan gelen günün en güneşli sürelerinde bana sokulur. Öteki dişiler de öyle. Hep bana gelirler. Çünkü ben kıralım.

İsterdim ki uzun zaman ülkemde kalın. Güneş batana dek sizinle oturmak isterdim. Oysa karnım doydu. Şimdi de canım sevişmek istiyor. Bundan böyle sizinle oturamıyacağım. Günlük mutluluğumu tamamlamak istiyorum.

Yine gelin. Buyurun, ülkeme şenlik getirin. Çatalınızı da alın, güzel elbiselerinizi giyin.

Geldiğinize ne iyi ettiniz. Ay irileşip ağaçlar karardığında yüksek taşa çıkacağım. Çatalınızı, iskemlelerinizi, çorabınızı anlatacağım. Bana en bilgiç kıral diyecekler.

Noter'de

(15. Sayfadan)

Oturdum koltuğa ve başladım noterden önce uyumağa. Çünkü artık kıpırdayacak hâlim kalmamıştı uğ - raşmaktan. Uyudum. Bu kez bir fotoğrafçıya gidiyordum. Belediyenin yanından yukarı çıkıp, sağdaki yola sapıyordum. Çektirmek istiyordum sonsuz kalacak bir gençlik anısı.

Vardı dört tane fotoğrafçı ve kara perdeler önüne dizmişlerdi üç ayaklı makinalarını asker gibi. Yaşlı bir fotoğrafçı seçtim içlerinden. Oturttu beni bir sandalyeye kara perdenin önünde. Yoldan gelip geçenler bakıyorlardı biraz sonra üzeri iyice yamanmış, kıyılarına küçük resim - ler dizilmiş, pas tutmuş makinanın içindeki eczalı kâğıda çıkacak olan yüzüme. Kendimi çıplak sandım bir an.

O kadar eskiydi ki adamın makinası, benim resmimi çekebileceğini hiç sanmıyordum. Ama olsun. Zaten iş olsun diye dolaşıyordum. İş olsun diye fotoğraf çektiriyordum.

Yaşlı fotoğrafçı yaklaştı yanıma ve kafamı tutup biraz sola büktü. «Fazla bükme kafamı» dedim. «İki kulağım da gözükmeli.»

«N'apalım» dedi fotocu. «İş yok bizlere artık eskisi gibi. Layka makinalar çıkalı beri. Kimse gelip te çektirmiyor artık sizin gibi enayilerden başka.»»

«Ağzını topla» dedim adama.

Makinanın objektifinde bir örümcek küçücük bir ağ kurmuştu. Bakalım nasıl çıkacaktı. görüntüm. Birden «KIMILDAMA» dedi asık bir yüzle. Gel de kımıldama. Her tarafım baş'adı oynamağa, bazı kasların durduğu yerde atmağa «KIMILDAMA KENDİNE GEL» diye bağırdı fotoğrafçı.

«Sen bana kımıldama deme. Kı - mıldama dedikçe kımıldıyasım tutuyor.» dedim fotoğrafçıya.

Bu kez «KIMILDA» diye bağırdı. Fakat nasıl oluyordu bilmiyordum. «Şuraya bak!» dedi. Baktım oraya. Objektifin önünü kapıyan tenekeden yapılmış boya kutularına benzeyen bir kapağı kaldırdı, örümcek ağı da üzerinde. Ve dans ettiriyormuş gibi elini geriye doğru çekmeğe başladı. Bu arada mırıldanıyordu: «Bir, iki, üç, dört, beş, altı...»

Uyudum ve bir düş gördüm. Görmez olaydım. Bir noterlikten içeri giriyordum düşümde. Girdim ve gidip daktilo yazanlardan birine verdim fotoğraflarımı. Daktilo yazan adam bir bana baktı bir fotoğrafa. «Bu sen misin?» dedi.

«Elbette benim. Daha yeni çektirdim. Kurumadı bile iyice. Islak ıslak getirdim size.»

Alıp evirdi çevirdi eline verdiğim fotoğrafları. En sonunda «Bu fo - toğraf olmaz.» dedi adam. «Git bir daha çektir. Hem daha iyisine git, rötuşlu olsun.»

Alıp fotoğraflarımı daldım noter beyin odasına, adamlarından yakın mağa. Arkamdan hızla geldi fotoğrafçı. «Paramı ver.» diye bağırdı etemağa. Arkamdan hızla geldi fotoğraf kıntı olma gene bana. Çektiğin şu fotoğrafa bak. Buna mı para vereceğim.»

«Seni polise şikâyet edeceğim. Çektirdi fotoğrafını, vermedi parasını.»

«Nereye edersen et.»

«Zaten işler iyi gitmiyor. Ver şu iki buçuk lirayı.»

«İki buçuk lira ise yok ben de o kadar para» dedim.

«İnanma yalan söylüyor» dedi noter.

«Kime söylüyorsun?» diye sordum notere. Çünkü noter ne ona söylü - yordu bu sözü, ne bana.

«Vallahi vermem para. Bak şu çektiğin fotoğrafa. Burada bile beğenmiyorlar.»

Fotoğrafçı baktı çektiği fotoğrafa «Bir şey yok» dedi. «Daha iyi nasıl çekilirmiş söylesinler.»

En sonunda ben de baktım fotoğrafıma. Dehşet içinde kaldım. Korktum. Acaip bir adam oturuyordu bir tahta sandalyede. Arkasında kara bir perde. Perdenin üzerinde kuş resimleri. Adamın kocaman bıyıkları, arkaya doğru taranmış uzun saçları vardı. Gözleri kapanmış uyukluyordu. Uyurken hafifçe fıs fıs diye sesler çıkarıyordu. Perdenin içinde kuşlar uçuşuyordu. Ağaçlar çiçek açıyordu. Bir dere akıyordu. Çocuklar çocuk bahçelerinde koş - maca oynuyordu. Kadınlar çarşıya iniyordu. Adam bir kolunu sandalyenin arkalığına geçirip, azıcık kaykılmış durumda, ayak ayak üstüne atmış, umursamaz, uyuyordu.

Bu kimdi?

Kimdi bu herif böyle?

Ulvi Uraz'la bir konuşma

İstanbulda 7 kadar özel tiyatro var. Sizin tiyatronuzun bunlar içindeki yeri, gerek repertuvar gerek tutum olarak özelliği hakkında bize kısa bilgi verebilir misiniz?

Bizim istediğimiz; halk tiyatrosu olarak ortaya çıkmak, bu açıdan hareket ederek seyirci, yazar, oyuncu üçgenini kurmaktır. Yalnız repertuvarımızı yaparken halk tiyatroları repertuvarlarını tüm olarak kapsıyamıyoruz. Nedeni basit tiyatromuzun gelişmesi için halk tiyatrolarının repertuvarlarına yanaşmak ne kadar doğruysa, öbür yandan gelişmiş bir dram edebiyatımızın olmayışı ve resmî tiyatroların bile repertuvarlarına bulvar oyunları alması bizi de tek bir açıdan hareket etmeği engellemektedir. Yalnız gişeyi düşünerek değil, tiyatronun aşıladığı, yetiştirdiği seyirciyi de düşünerek biz de repertuvarlarımıza bulvar oyunları almak zorunda kalacağız. Sanırım ki, özel tiyatrolarımızın, belirli bir sanat politikasına varması için bir takım tiyatroyu engelleyici kayıtların kalkması, devletçe tiyatrolara yardım sağlanmasıyla olacaktır.

2 — Yaz temsilleriniz İstanbulda büyük ilgi topladı. Açık havadan salona geçiş topluluğunuzu yadırgatmıyacak mı?

Yaz oyunlarımızı, kişileri belirli, söze dayanan bir yapıt üzerine kurduk. Topluluğumuzu biçime sokmak için seçtiğimiz, bu yapıt, çeşitli sahnelerde ve çeşitli seyir-

cilere oynanmıştır. Özellikle genç oyuncu arkadaşlarımın bu değişikliklerden çok yararlandıklarını ummaktayım. Bu yüzden de kapalı salona geçişimizde bir rahatlık olacağını sanıyorum. Oyunumuz için eleştiricilerin çoğu «kapalı salon» oyunu diye bizi kınadılar. Biz bundan yararlanmış olmalıyız.

3 — Site Tiyatrosunda yenilikler yapacağınız söyleniyor. Bunlar hakkında açıklamalarda bulunur musunuz?

Yerimizin imkânları içinde gerek sahnede gerek salonda teknik bir takım düzeltmelere giftik. Bunun dışında Site Tiyatrosunda gerçekleştirmek istediğimiz şeylere yenilik demek bilmem doğru olur mu? Edebiyat matineleri yapmak isteğinde olduğumuz için, ben şahsen buna yenilik demekten sakınıyorum. Bilindiği gibi oyuncunun edebiyatla ilgisi ve onu iyi bir şekilde seyircisine sunması bir yenilik olmasa gerek. Batıda hiçbir oyuncu yoktur ki sevdiği yahut da sevmediği ama dilinin en usta örneklerini vermiş şiirlere uzak kalmış olsun. Oyunlarımızı bu utançtan kurtarmak istiyoruz. Gene gerçekleştirebilirsek haftanın belirli bir gününde Tiyatro üzerine ve tiyatroyla ilgili konularda yeterli kişilerden konuşmalar istiyeceğiz. Gene gerçekleştirebilirsek bir perdelik oyunlara tiyatromuzda yer vermek istiyoruz.

4 — İlk piyesiniz bir Türk yazarın piyesi oluşu telif'e haklı olarak verdiğiniz önemi gösteriyor. Sizce tiyatrolarımızın yerli yazara karşı tutumu ne olmalıdır?

Yerli esere ve Türk oyun yazarına önem vermenin bir ödev olduğuna inananlardanım. İngiliz Tiyatrosu denince yazardan, Fransız Tiyatrosu denince yazardan, hangi ulusun tiyatrosundan konu ederseniz edin yazardan söz açılır. Oysa bizdeki durum buna tamamen kaşıttır. Tiyatromuz denince; başlangıcından bu güne, inandığımız yazara, tiyatromuz içinde yer vermek istiyoruz. Yazarı tiyatronun dışında değil tiyatronun içinde, yanıbaşımızda görmek isteğindeyiz. Durum elverişli olsaydı bu yılki oyunlarımızı yalnız Türk yazarlarından seçer, ancak onlara ve dolayısiyle Türk Tiyatrosuna yardım etmekle de kıvanç duyardık.

5 — Repertuvarınızda başka hangi eserler var?

Bu yıl oynıyacağımız oyunlar: Moliere, Achard, Arthur Miller, Strinberg ve Benedetti'den seçilmiştir. Ama iyi bir yerli oyun geldiğinde, öncelik hakkı tanıyacağız.

6 — Kış aylarında tatil günlerinde şehir dolaylarında turne yapmayı düşünüyor musunuz?

Kış aylarında, şehrimiz dolaylarında ve yakın ilerde, oyunlar oynamayı tabii olarak düşünüyoruz. Çünkü, gerek ilimizin dağınıklığı, gerek yakın illerimizin tiyatrosuzluğu bizi sanatçı olarak seyircimizin ayağına gitmeğe zorunlu kılmaktadır. Amacımız: Heryerde, herkese iyi tiyatro sunmaktır.

TEBLİĞ

Türk Edebiyatçılar Birliği üyelerinden bir kısmının, baş vurması üzerine, son zamanlarda bazı kimselerin, sırf maddî kazanç sağlamak kaygusu ile, Türk şair ve yazarlarının eserlerinden çok sayıda parçaları izinsiz olarak antolojiler çıkardıkları ve eserleri kullanılan sanatçıların kendi kitaplarının satışını sarsacak nitelikte büyük kitaplar hazırladıkları üzerinde durulmuş ve hukuk ve karşılıklı saygı kurallarına aykırı olan bu durumun kamu oyunda protesto edilmesi Yönetim Kurulumuzca kararlaştırılmıştır.

Nitelikleri yukarda belirtilen antolojileri hazırlamakta olanlara, ilerde her türlü hukukî teşebbüslerde bulunmak hakkını elimizde bulundurduğumuzu önemle hatırlatırız.

Türk Edebiyatçılar Birliği
Yönetim Kurulu

Hiç İbret Alınsaydı

(4. Sayfadan)

gücü olsaydı şimdi hapishaneyi boylamıştı. Bu kadar acelenin hiç de gereği yoktu konuşmak için. Eve gazeteci gelince Bayan Çamlıbel eşini önemli bir adam sanarak konuşmaya girişmiş.

Faruk Nafiz Çamlıbel, kendi gününün iyi bir ozanıydı. O günler geldi geçti, Çamlıbel yazın tarihimizdeki yerine şükretsin, yıllardır aldığı milletvekili maaşlarını hazmetmiye baksın. Gazeteciye verdiği «demeçte» yeni bir kitap hazırladığından dem vuruyor. Bu kitapta:

«Sensiz görecek göz mü var âşıkta cihanı,
Zindan kesilir, sultanı olmazsa saraylar.
Görmezleri bir manzara israfı bu cennet!
Beyhude güneşler doğuyor, nafile ay'lar.

(Bir anlam çıkmıyorsa suç bizde değil; gazeteden aynı ile kopya ettik).

gibi dörtlükler bulanacakmış. Eşinin politika dehasına inanan Bayan Çamlıbel kadar Bay Çamlıbel de hâlâ şiir dehasına inanıyor demektir.

Başol'un, milletvekili olmadan önce ne işle uğraştığı sorusuna: «Muallim idim» diyecek kadar (Başol: «Öğretmen» diye düzeltmiştir) dilin gidişinden habersiz olan emekli ozana bundan sonra yakışacak en uygun iş, evinde oturup eski divanları karıştırmaktır.

Kendi partisine -iyi ya da kötü- bir «hayrı» olmıyan, şiirde ise hâlâ «saray, sultan» lâfları eden Çamlıbel'in eşi de kendisi de -gaflet içinde- ne kadar iyimser görünüyorlar!

Şaşılacak iş. Hani Mehmet Akif boşuna söylememiş:

«Tarihi tekerrür diye tarif ediyorlar,
Hiç ibret alınsaydı tekerrür mü ederdi?»

Nevin İŞLEK

Mektuptaki Teyze

Erikler olmamıştı elbette ki; ayrıca, eriklerin olmadığını dosdoğru bilmesi, hoşuna gitmiyordu hiç de; o bilmem hangi vakit, dört yıl mı, beş yıl mı ne önce, kendi gerçeğindeyse yıllar ve yüzyıllar önce, salt eriklerle adımlanmış, eriklerle onca kısaltılmış, bitmez tükenmez, koskoca, upuzun bir yoldan sonra önünde dikilen kuru ağaçları görünce nasıl şaşırdığını, kırıldığını, en çok da aldatılmışlığına dayanamayarak avaz-avaz, acı acı ağladığını, sonra da «teyze» nin eriklerini saklamış olabileceğine umutlanıp, inanarak ya da buna kendi bile inanmayarak belki hıncından tutturduğu ve konukluk boyu sürdüğü mızmızlığını hatırlıyordu ve gülüncüne gitmiyordu bu; yolunu bitirince ağaçları kupkuru bulacaktı ve kupkuru bir «teyze» kapısını açacaktı ona.

Yâni ağaçlar kupkuruydu.

Yâni ağaçlar mı? Umutlar mı?

Yaşının onüç rakamı, tıpkı çantasının güneşte parıldayan kilidi gibi bir yanıp bir söndü kafasında; içini çekip az uzaktaki sarı çiçeklere baktı: MIZ-MIZLIĞINI özledi.

★

Sarı çiçekler, bir tarla çitinin hemen dibinde kümelenmişlerdi. Onları ne vakittir her adımının büyüttüğü bir sarı'da izleyip duruyordu; onun için, olağanüstü bir şeye erişmiş gibi daha da büyüttü gözünde onlara varışını. Yolunu bırakıp, doğruca aralarına daldı; çantasını - otoları, tramvayları, ışıklı bulvarları, türlü kokular saçan garip sokakları, bu sokaklarda her an için olagelen garip olayları, bu olayların garip kişilerini, örneğin çok boyalı, çok çok güzel yüzlü, çok şık giyimli, fakat boyu tam iki metre olan bir kadını, dükkânında parayla heykelleri dirilten antikacıyı, güpegündüz daha sokak fenerleri bile yanmadan köşebaşlarında öpüşen seksenlik sevgilileri, tek parmağıyla masaları havaya kaldıran sihirbaz amcayı, kendisiyle birlikte en son hızıyla giden bir trenin altına atılan yoksul, ihtiyar çamaşırcıyı ve daha nice serüvenleri, renkleri, tatları, parıltılarıyla o büyük kenti hergün evden okula, okuldan eve, evden yatağına, yatağından düşlerine taşıyan kutsal yükünü- usulca yere bıraktı. Kilidinin parıltısı gözlerini alıyordu. Eğildi : «teyze» nin, dengesi güçlükle sağlanan ince - uzun bir vazosu vardı, çiçeklerin saplarını o vazoya göre uzunca koparmalıydı mümkün olduğu kadar. Aylar var ki gitmemişti oraya. Son gittiğinde yazdı: bol bol erik yemişti, ayrıca, daha iki cep dolusu erik ve ayıp olduğu kendisine kerelerle tekrarlandığı, ayıplığını kendi de çok belirli duyduğu halde, o arsız ama çok güçlü isteğe karşı koyamayarak, sonunda, yüzünün kızartısıyla elde etmeyi huy edindiği bir paket parça'yla dönmüştü eve. O ayıbı şimdi elinde, koparılmasını gereksiz geciktirdiği bir çiçeğin gözlerindeki saplantısında sapsarı görüyordu. Sapsarı ve vazosunun dengesizliğiyle.

Güneş, kilitte parıldıyordu.

Çiçeği kopardı. Yüzünün, «kendi isteği olmadan» kızarmayacağını biliyordu şimdi artık. «Acaba,» diye düşündü, « o da benim mektuplarımı çantasında taşır mı? Benim, yâni bir taşra arkadaşının, sabahlardan önce kurduğu yapma önsezilerle, her biten günün sonucuna rağmen bıkmaz bir iyimserlikle yeniden koyulduğu yaşamında, gerçekleşmesini her saniye tetikte beklediği düşsel değişimler yerine gün boyu karış karış ve yeni bir buluş - farkediş, diye tanımlayacak bu sözcüğü yıllar sonra - şaşkınlığıyla izlediği biteviliklerle, bir okuma ödevi gibi onu da bunalltığı, daha kötüsü, onun gözlerindeki kendi uzak varlığını gitgide silikleştirdiği, değersizleştirdiği, acındırdığı mektuplarını.»

★

«Hani? Hani? Hani nerde kuru erik ağaçları?»

İlkin böyle bağırdı şaşkınlıktan.

«Teyze», bahçe yolunun iki yanını çepeçevre donandırmış olan baharları - baharlarını -, gözlerinin geniş, sevecen kavisiyle okşadıktan sonra şakacı bir gülümseyişle takındığı gurur ve tevekkülle boynunu bükerek :

«Onları gelin ettim.» dedi.

Sonra çantasını, sefer tasını, sarı çiçek demetini ellerinden aldı, başının bilinen sallantısıyla önü sıra yürüdü.

O da yürüdü. «Teyze» nin arkasında, «teyze» nin adımlarına eşitlediği ağır adımlarıyla. Ağır, şaşkın, huzursuz, sevinçli. Tüm sezileri başının üstündeki bahar dallarında.

«Demek bu gece benim çocuğum olacaksın?» dedi «teyze» önünden.

Bahar dallarında saklanan sayısız kuşun cümbüşü kulaklarını sağır edecekti. «Çocuğum» derken, «teyze» nin sesi gerçekten titremiş miydi acaba? Yoksa ona mı öyle gelmişti?

«Kardeşim suçiçeği çıkaracak galiba» dedi. «Ben suçiçeği çıkarmadığım için ne olur ne olmaz diye sizde kalacağım bu gece. Ama gene de kardeşimin suçiçeği çıkaracağı henüz belli değil, dediğim gibi.»

«Biliyorum çocuğum.» dedi, «teyze». «Geleceğini biliyordum.»

Bu sefer, o belli sözcükteki titreşime, gerçek olsun - olmasın inanmak zorunluğunu duydu. Buna geç bile kaldığını duydu. Bak, ağaçları kupkuru bu'mamıştı işte! Birdenbire umulmadık bir bahar çıkabiliyor-

du önüne. Şu gerçek denen, sanıldığı kadar köklü, soyut birşey olmamalıydı.

«Teyze» durdu, eğildi. O da durdu. Sarı demetten bir iki çiçek düşmüştü yere. Onları topladı, sonra tekrar doğruldu ve yürüdü.

O, yürümedi.

Dallardan birine tutundu ve «teyze» yle arasında kurduğu uzaklıkta dengesini aradı. «Teyze», kırıtkan bir genç kız gibi boyuna başını sallıyordu. Sol elinde tuttuğu çantanın kilidinden güneşin çekilmesine iki adım kalmıştı. Tam iki adım. Beyaz, bembeyaz bir mektup sayfası, «çocuğum» sözcüğüyle titreşti. O duvarlardaki resimlerden ne çıkar? «Teyze» nin hiç çocuğu olmamıştı ki. «Teyze» hiç evlenmemişti ki. Odaya ilk defa giriyormuş gibi girecekti. Köşedeki sandığın çevresinde arsız, istekli bakışlarla dolaşıp durmayacaktı. Çünkü... Kilit, can alıcı bir parıltıyla söndü. Dalı bıraktı. Evet çünkü, yüzünün, «kendi isteği olmadan» kızarmayacağını biliyordu artık şimdi.

İşte «teyze» bunu bilmiyordu daha!

★

Odaya, yoksa gerçekten de ilk defa mı giriyordu? Böylesine ölçüsüz bir sesizliği ilk defa duyduğuna göre... Sandığın çevresinde bildibileli ne varsa; halılar, resimler, perdeler, lâmbalık... tüm bu tanış eşya, pencerelerden yansıyan baharların aydınlattığı o sessizlikte kıpırtısız, soluksuz, sıra sıra oturmuş bir sürü yabancı gibi karşıladılar onu. Gene de onların «teyze» nin soluklarına uygulanmış soluklarını duydu. Soluklarını da, kıpırtılarını da duydu. Ayaklarının ucuna basarak, «teyze» nin elinden çiçekleri aldı, gözleri vazoda, kaygan, usul, sessiz, gitgide hafifleyen ağırlığıyla konsola doğru yürüdü. - Çok derin denizlere, çok derin sulara, güneşin nasıl eriştiğini ne çok düşünmüştü!- Vazo, o yetişinceye kadar ha devrildi, ha devrilecekti.

«Yavaş yürümen için bir sebep yok çocuğum.» dedi «teyze». «Sereserpe koş, keyfine bak...»

Vazoyu yakaladı. Çiçekleri bölerek dengeyi kurmaya koyuldu.

«Kiracılar bütün gün aşağıda saya dikiyorlar, nasılsa gürültüye alıştım.»

Hep aynı uzaklıktan, hep aynı tıkırtı. Biteviye. O sesi de çoktan eskitmişlerdir, diye geçirdi içinden.

«Uzun yol yürüdüğün için karnın da epeyi acıkmıştır, mutfağa inip, sana güzel bir kahvaltı hazırlayayım şimdi çabucak...»

Dengeyi çok şükür kurabilmişti. «Teyze« ye bundan böyle artık çok yavaş yürümesi gerektiğini söyleyivermemek için kendini güç tuttu.

«Portakal reçelli, güzel bir kahvaltı...»

Kapıda durmuş, gülümseyerek gözünü kırpıyordu.

«Unuttun mu?...»

Hayır, unutmamıştı. Portakal reçelini gene çok seviyordu. Böyle olduğu halde, gözlerini «teyze» ye dikti ve :

«Çok teşekkür ederim, sakın zahmet etmeyin,» dedi. Diyebildi.

«Teyze» nin durakladığını, gözlerini kıstığını, dikkatle kendisini süzdüğünü sezdi keyiflenerek.

«Ben görmeyeli bakıyorum sen epeyi büyümüşsün.»

Sandığa baktı, içini şeytanca bir sevinç yaladı. «Evet, bu belki de büyümektir» diye düşündü.

Sonra, akşam oldu.

Güneş, odadaki en son parıltılarını da toparlayıp çekildi. Çok derin sulardan nasıl güçlükle çekilirse... «Teyze» nin yüzü daha uzadı, çocukları, çocuklarının babaları duvarlardan -duvarlardan da- silindiler. Baharlar daha beyazlanıp, ölmüş, tekinsiz gelinler gibi pencerelere yaslandılar. Aşağıda, makinenin tıkırtısı dindi. Bahçede, adını bilmediği bir kuş ötmeye başladı. «Teyze», içini çekti, kımıldandı.

«Kalkıp ışığı yakayım» dedi.

Işık. yüzünü birden kısaltıverdi. Ortalık yerde gözleri, iki yalnız kişi gibi birbirlerine sokulup büzüldüler.

«Sen de çantanı aç da, ödevin varsa yap, çocuğum.» dedi.

Çantasında yalnız bembeyaz bir mektup sayfası vardı.

«Hayır, ödevim yok,» dedi.

Camlarda parlak, simsiyah bir yalnızlık. «Teyze» nin gözlerinde yalnızlık, sabırsızlık. Vazoda hafif bir sallantı. Biriktirilmiş, bekletilmiş, vazgeçilmiş bir ömrün, bir sandığın usulca aralanan kapağıyla birlikte yayılan kokusu. Ve, «teyze» nin gözlerinde yalnız sabırsızlık. İşte şimdi sıra onundu. Daha önceleri nasıl da düşünmemişti, bunu. Sandığın açılışında nasıl da hep kendi çıkarına sevinmiş, «teyze» ye de bir pay düşebileceğini akıl edememişti.

Baharlar camlarda hışırdadı. Aşağıda yeniden tıkırtı başladı. Üç ağlayık yüzlü kişi, yeniden sessizce sayalara abandılar. Baharlarla donanmış bir ilkyaz akşamının ardında ve tek kelime olsun konuşmadan. Vazoyu gözleriyle sımsıkı, dümdüz tuttu. Göz-ucuyla «teyze» yi kolladı. «Teyze» nin gözlerinin uçlarını. Yanılmıyordu. O sandık ve arsızlığı arasına ne vakittir sabırsız, tetikte beklemekten gerilmiş köprünün üzerinde inandına daha gevşedi.

Küçük, tatlı bir kanat çırpıntısı.

Pervaneyi sevinçle selâmladı. «Teyze» öksürdü. Oralı bile olmadı, gözlerini pervaneyle birlikte neşeyle odada uçuşturdu. «Teyze», gözlerini pervaneden almak için ikinci bir defa öksürdü. Kuru. Sinirli. Artık göz uçlarıyla değil, doğruca baktığını seziyordu kendisine. Dik dik. Kulak kabartsa, dişlerinin gıcırtısını bile duyabilirdi. Şimdi lâmbanın çevresindeydiler. Pervane çok vızırdıyordu. Işığı bulmuştu ya keyfine diyecek yoktu; en gür, en neşeli vızırtısıyla vızırdıyordu. Sandık da açılmak üzereydi artık neredeyse.

Çiçeklerden birinin sessizce konsolun örtüsüne düştüğü an'dı, «teyze» de sabrını bitirdi. Gözleri hâlâ kendisinde :

«Sen, gerçekten büyümüşsün.» dedi.

Anlamamazlığa gelip, «neden?» demedi. Onun yerine «teyze» :

«Neden?» dedi. «Neden «teyze» nden parça istemiyorsun?»

Sandık, böylece açılmış oldu. Yüzü kızarmadan. Kendiliğinden. Kendiliğinden mi?- «Teyze» titriyordu. Sandığa iki kat, hırsla eğilmişti. Elleri, burun kanatları titriyordu.

«Bak çocuğum!» dedi. «Şuna, şunun işlemelerine dikkatle bir bak!»

Kulakları o tanış, eşsiz hışırtıyla gıcıklandı. İşlemeler, her vakitki alışkanlığıyla kıvrakça önüne serildi. Kararmış simlerin keskin kokusunu, buruk tadını bir kere daha duydu. Artık ne yapsa gözlerindeki hayranlığı gizleyemiyeceğini bildi.

Sıra, o cümledeydi. «Teyze», soluğunu kesmiş, gözlerini işlemelerin kıvrımlarında belertmişti bile. Hey aynı dört kelime :

«Bu, benim gelinlik giysimdi.»

«Teyze» nin kurduğu hayranlık, apaçıktı gözlerinde.

«Bu giysiyi günlerce, bıkıp usanmadan işlediğim günleri hatırlıyorum.» diye devam etti «teyze». «Ama artık görüyorum ki, simleri iyiden iyiye kararmaya yüztutmuş.»

Günlerce, bıkıp usanmadan, umutla, mutla, özenle işlenilmiş bir gelinlik. Hiç giyilmemiş bir gelinlik. Bir sandığın küfüne, güvesine, karanlığına işlenilmiş bir gelinlik. Gözlerindeki hayranlığı apaçık tutuyordu.

«Teyze» birden gevşedi, soluğunu bırakıverdi :

«Gene de,» dedi, «sapasağlam yaşıyor bak... İnsanlar ölüp gidiyor ve bir kumaş parçası sapasağlam yaşıyor bak...»

Günlerce, bıkıp usanmadan, umutla, mutla, özenle; bir sandığın küfüne, güvesine, karanlığına işlenilmiş bir gelinliğin göstermeliğinden alınan avuntunun ufacıklığını gözünün önüne getirdi ve tuttu, gözlerindeki hayranlığı apaçık, seve seve «teyze» nin gözlerine verdi.

★

GECE - YARISI

Hep aynı uzaklıktan, hep aynı tıkırtı!

Ansızın masmavi bir karanlığa uyanıvermişti tatlı uykusundan. Yatağında doğrulmuş, kulak kabartıyordu :

Yanılmıyordu. O tıkırtıydı. Biteviye. Peki ama gece yarısı saya dikilir mi?

Eşyaları, derin uykularının büyüsünde seçemedi ilkin; sonra gözleri alıştı, köşeden güçlükle sandığı bulup çıkardı. Şaşılacak şeydi! Ona mı öyle görünüyordu yoksa? Sandığın kapağı akşamki gibi açılmış, duvara dayanmıştı! Peki ama gece yarısı sandık niçin açılsın?

«Teyze» nin soluklarını aradı. Bulamadı. Yatağını aradı. «Teyze» yatağında yoktu!

Titreyerek kalktı, pencerenin önüne gitti.

Baharlar bahçeyi ay ışığı gibi aydınlatmıştı. Çok yakın bir dalda öten bir cırcır böceğinden başka çıt yoktu. Derken bir hışırtı! Kulaklarında o gıcıklanma- Gözleri dört açıldı. «Teyze», uzun, sim işlemeli eteklerini ardında sürüyerek, aşağıda bahçede dolaşıyordu! Baharların arasında! Başının bilinen sallantısıyla gerçekten de kırıtkan bir genç kız görünüyordu pencereden.

Konso'dan doğru kaçamak bir gürültü işitti. Çarçabuk döndü. Alaca, mavi karanlıkta hiç bir şey göremedi. Ama anladı ki, bir çiçek daha düşmüştü konsolun örtüsüne. Yapılacak bir şey yoktu; artık bembeyaz bir mektup sayfasının içindeydi nasılsa.

Bir çiçek daha... Vazo, küçümsenmeyecek bir gürültüyle devrilip, tuzla buz oldu.

Dostluk Üstüne

(2. Sayfadan)

kestirmeden gidebilmenin en pratik yolu dost sayısını artırmaktır ya, bırakalım bunu, «dost kırmak» yalnız bundan mı ileri geliyor? Ona bakalım. Bu çürümüş toplumda, her A'lahın günü nice kalleşlikle, nice oportünistlikle karşılaşan bir insan, bir düşünceye inanıyorsa, inandığı ilkeleri yaşamasıyla birleştirmek kaygısındaysa, kendine ve dolayısiyle insanoğluna saygısını yitirmemek için bu ilkelere sırt çevirmemek istiyorsa, nasıl «dost» kırmaz?.. Mümkün mü «dost kırma» dan yaşamak? Gerçek dostları olanlar «dost kırmak» tan korkmazlar. Şöyle de söyliyebiliriz: Türkiye'de düşmanı olmıyanın gerçek dostu da olamaz. Herkesle dost olanlara gelince... Ne diyeyim, var böyleleri de; hoşlanmıyorum onlardan.

S. Eyüboğlu, 1949 yılında yazdığı yazıdaki ölçüleri genişlettiği için, «Bir pula dost satanlarımız simit satıcılarımız kadar boldur nedense.» diye yakınıyor; onlardan kurtulmak için yolu kendi göstermişti, eski yazısı şöyle biter: «Böyle olunca dostluk düşünüş birliğinden nasıl vazgeçebilir? Düşünüş ayrılıkları hayatımızı allak bullak eder de dostluğa dokunmaz olur mu? Uzun sözün kısası, daha Yaprak'cası hemşehrim, dostlarını iş ve kafa arkadaşlarının arasından seç.»

Fethi NACİ

Benâl DEMİREL

Veronika ile Sıcak bir Yaz günü

gün sıcak bir yaz günüydü. Böyle olacağı daha güneş doğanda belli olmuştu. Çoğunlukla çok sıcak günler sıkıcı olur. Benim de canım sıkılıyordu. sabah kalkınca kampın gazinosuna gittim. Oturdum. Çaylar daha gelmemişti. Kahvaltıdan sonra Eşek adasına gidecektik. Zaman geçsin diye Eşek adasını düşünmeğe çalıştım. Oysa Eşek adasının toprağını, ağaçlarını, küçük çiçeklerini hiç görmemiştim ki düşüneyim. Birden aklıma mavi gözlü adam geldi. Ona ilk dün geceki partide dikkat etmiştim. Gülüşü bir hoştu. Elleri sıcak, gözleri maviydi. Kendimi adamı düşünmeğe zorladım. Örneğin balık yerken nasıl olurdu ağzı? En güzel sarı çiçeği götürüp masasına koysaydım nasıl bakardı? Sorunun sonunda saplanıp kalıyordum. Ötesi gelmiyordu. Bir şey düşünemiyordum ki. Gerçi ben mavi gözlülerden hiç hoşlanmazdım. Aklımı gelmesinin tek nedeni dün içinde bulunduğumuz sürenin gece olması, ellerinin de sıcak olmasıydı. Birden kırmızı kareli masa örtüleri, kenardaki kocaman palmiyeler gözümü dolduruverdi.

Güneş pırıl pırıldı. Uzakta dalyana kuşlar konup uçuyorlardı. Birazdan Eşek adasına gidecektik. Oysa benim canım sıkılıyordu.

Yan masadan gülüşmeler geldi. Düşünecek birşey de bulamıyordum ki. Çaylar da bir gelseydi ya. Bu gün de besbelli yine o kötü peynirden vereceklerdi. Aklıma kötü peynir gelince canım iyicene sıkıldı. Peynirin kocaman delikleri vardı. Rengi de sapsarıydı. Üstelik ekşiydi de. Yine gülüşmeler oldu. İnsan gülerken ne garip sesler çıkarıyordu.

— Garip, garip ne oturuyorsun diye bağırdı biri.

— Canım sıkılıyor dedim.

— İçimizde en neşeli sendin hani? Gerçekten canının sıkılması çok gülünç.

— Olur bazı dedim.

Biri birşey söyledi. Katıla katıla güldüler. Şu garson da ne yavaş adamdı.

— Senin kaç tane yüzüğün var?

— Saçmalamayın dedim. Kızmıştım.

— Söylesene canım kaç tane yüzüğün var?

— İki taneydi. Geçen sene birini yitirdim.

— Benim on tane dedi biri. Her parmağıma birini takarım.

Yine güldüler.

— Pırıl pırıl parlar. Hepsi de altın.

Baktım. Uzun esmer bir çocuktu. Şimdiye dek yüzük taktığını hiç görmemiştim.

— Dalga geçme dedim. Güldü.

— İnanmasan gösteririm bile dedi. Tam on tane.

— İyi dedim. Birden aklımdan Eşek adasına gitmemek geçti. Birşey söylemiş olmak için ben gelmiyeceğim dedim.

Kızdılar.

İlk sen istemiştin dediler. Oysa güneş öylesine sıcaktı ki. Hem mademki canım sıkılıyordu, belki Eşek adasında da sıkılacaktı. Adanın toprağını ağaçlarını beğeneceğimi, seveceğimi nereden bilebilirdim.

— Canın isterse dedi uzun sarı saçlı kız. Sen de Veronica ile oturursun.

Garson çilek reçelini, tereyağı, zeytini, ekmeği, koca delikli peyniri ve çayı getirdi. Tabakta on tane zeytin vardı. Tam sekizincisini yerken — Veronica kim biliyormusun dedi biri.

— Ne bileyim dedim.

— Bak dediler köşede oturuyor. Siyah saçlı.

Laf olsun diye baktım. Şişman bir kadındı. Boynu kolları, parmakları tombul tombuldu. Saçları kısa, siyah, küçük bukleliydi. Bembeyaz pudralı yüzü, vişneçürüğü boyalı küçük dudakları, siyah kalemle çizilmiş incecik kaşları ile ötekilerden birbaşkaydı. Onu tanıyordum. Çadırının önünden geçtikçe gülerdi. Oysa gerçek ismi Verinica değil ki. Niye sanki Veronica diyorlardı.

Kahvaltıdan sonra Eşek adasına gittiler. Bir süre sonra da gazinoda Veronica ile benden başka kimse kalmadı.

VERONİCANIN YÜZÜKLERİ.

Dalyanın çevresindeki kuşlar çoğalmıştı. Ben yalnız oturacak değildim ya. Veronicanın yanına gittim. Veronica ikinci çayını içiyordu. Konuşacak birşey arıyordum. Birden, o:

— Dün dalyana niye gelmediniz dedi öyle güzeldi ki.

Gözlerinin pırıltısından birşey söylemek istediği belliydi.

— Siz de gittiniz mi diye sordum. Gittiğini bile bile.

— Gittim dedi. Bir daha gitmem ama.

— Niye dedim içime güleç güneşler çöreklenmişti. Eşek adasını çoktan unutmuştum.

Korktum dedi Veronica. İki tane arap balıkçı vardı. Birinin gözü kör müş. Öyle dediler. Ötekilerde öyle garip, öyle korkunçtular ki. Ben tam ağların yanında duruyordum bir de baktım arap balıkçılardan biri bileziklerime yüzüklerime bakıyor.

İlk o kez dikkat ettim. Veronicanın kollarında sıra sıra altın bilezik-

ler, her parmağın da da üstü ince oymalı bir altın yüzük vardı.

— Yaa dedim demek korkunç bakıyordu. Peki sonra ne oldu.

— Mendilimi çıkarıp bileziklerimin üstüne bağladım. Subayın hanımı ne oldu diye sorduğunda da bileğim acıyor dedim. Yüzüklerimi görmesin diye de ellerimi cebime soktum. Bir tane de kör kedi vardı. Bir de kocaman kuyu. Kuyunun üstünden yağlı ipler sarkıyordu. Gidelim dedim. Biz ağların arkasından güneşin batımını gözleyeceğiz dediler. Bir yudum çay daha içti, Veronica. Buradan da güneş batıyor dedi. Aynı güneş değil mi. Kirpiklerine sürdüğü kara boyalar göz kenarlarında birikmişti. Ben de gittim taa berideki taşlara oturdum.

Küçük parmağındaki yüzük aklımı çelmişti. Düşündüğümü söyledim.

Hepsi altın dedi. Yüzü birden mutlulaşıvermişti. Bir şey içer misiniz dedi. İçmem dedim. Pencerenin koyuluğunda alnındaki küçük buklelerini düzeltti. Hepsi altın dedi. Bileziklerim de altın. Şimdi böyle yüzük yok dedim. Küçük parmağındakini gösterdi. Bunu evlendiğimiz gece kocam vermişti. Sonra bir garip güldü. Öylesine çok pudra sürmüştü ki yüzünün kızarıp kızarmadığını anlıyamadım. Gerçi söylediğinde çekinecek birşey yoktu. Oysa gülüşü çok garipti. Aklımdan mendilimin ucunu ıslatıp, yanağının bir noktasını silip, kızarıp kızarmadığına bakmak geçti. Veronica birsüre açık sarı kumlarda güneşlenenlere baktı. Deniz küçük dalgacıklıydı. Kıyıda sıra sıra korkunç kelebekler örnegin şemsiyeler vardı. Birden, Subayın karısının çok altınları var dedi. Subayın karısı çiçekli mayosu ile boylu boyunca uzanmış yanıyordu. Oysa hiç birini takmıyor. Geldi geleli bir tane bile yüzük takmadı. Bilezikleri Japonyadan gelmiş. İnce yünden işli ceketleri de var. Geçenlerde bana gösterdi. Her gün birini tak dedim. Burada kimsenin böyle şeyi yok dedim. Saçı bile boyazlanmamış. Göçtükten sonra mı takacak. Sokağa çıkarken bile bir tane bilezik takıyor.

Palmiyeler güneşte pırıl pırıldı. Palmiyeleri düşününce içim acıdı. Çünkü palmiyelerin altın yüzükleri, bilezikleri yoktu. Veronica bilezikleriyle yüzüklerini bana bir günlük verir miydi. Hepsini kollarıma, parmaklarıma taksaydım. Dudağımı da vişne çürüğü boyasaydım. Sokağa çıksaydım Sokaklar en kalabalık, hava en güzel olsaydı. Kimsenin işi olmasaydı. Herkes sokakta olsaydı. Herkes bana baksaydı. Ağaçların gölgesinden gölgesinden geçeceğim büyük, geniş sokağı. Üçüncü küçük ağacın altında kadınlar dönüp, ne güzel altınları var diyecekler. Ben saçımı düzeltmek için kollarımı kaldıracağım. Bileziklerim şıngırdıyacak. Durup bakacaklar. O kez yanımdan bir kadınla bir adam geçiyor olacak. Kadının ellerinde, kollarında hiç bilezikleri yüzükleri olmıyacak. Kadın adama. Bana da öyle yüzük al diyecek. Biliyorsun diyecek adam pa ramız yok, isteseydin alırdın diye sızlanacak kadın. İstiyorum diyecek adam. İki yıl önce sana altın küpe almak istememiş miydim. Sonra da o parayı başka yere vermemiz gerek memişmiydi? Sen de bana üzülme dememiş miydin. Kadın hiç yoktan ağlamaklı olacaktı. O zamandan bu yana iki yıl geçti diyecek. Ben de altın isterim, bilezik küpe isterim. Ondan ötesini işitmiyeceğim. Gerçi bileceğim ki ondan öte kadın adamın gömleklerini eskisi gibi iyi kolalamıyacak. Büyük ağaçlardaki kuşlar ötecek. Herşey ne güzel olacak. Bileziklerim ne güzel pırıldıyacak. Ya yüzüklerim... Yüzüklerim kuşların bilem aklını çelecek. Ve herkes dönüp dönüp te bana ne hoş bakacak. Aynalı vitrinden geçerken ne yapacağım biliyor musunuz? Durup aynaya bakacağım. Kollarımı kaldırıp indireceğim, Adamlar yüzüklerimi görsünler diye dükkâna girip geniş ağızlı küçük bardak soracağım. Yok diyecekler. Başka bardaklar çıkaracaklar. Yüzüklü on parmağımla bardakları bir bir tutacağım. Oysa hiç birini almıyacağım. Sokağa çıkınca susuyacağım. Çünkü o gün altınlarım çok parlasın diye güneş, sevgili güneş en korkunç parlaklığında olacak. Mavi masa örtülü gazinoya girip, köşedeki masaya oturup su istiyeceğim. Altınlarımı görünce iki garson birden gelecek. Üçüncüsü de iki adım ötede duracak. Hemencecik benim yanımdaki öteki masaların örtülerini düzeltecekler. Temiz bardak getirip koyacaklar. O sırada gazinoya başka kişiler gelecek. Kadınlar ve erkekler. Limonata istiyecekler. Garsonlardan biri olur diyecek oysa yine gelecek. Üçü birden benim karşımda duracaklar. Çünkü benim altınlarım olacak. Çünkü o denli altınlar o sıralarda çok para edecek. Oysa yeni gelenlerin altınları olmıyacak, gömlekleri de basit, ucuz kumaştan olacak. Ben yüzüklerimi iyicene görsünler diye bir süre daha oturacağım. Sonra kalkacağım. Garsonlar kapıya dek gelecekler. Kapıda yerlere dek iğilecekler. Dükkândan çıkınca mutluluk sürem dolmuş olacak. Sokağın sonunda bir taksiye bineceğim Şoföre Veronicanın evinin adresini vereceğim. Büyük sokak boyunca hep ağlamaklı olacağım. Gerçekten de bir gün bana yüzüklerini bileziklerini verseydi. Dudaklarımı onunki gibi vişne çürüğü boyasaydım.

Veronica çayını besbelli çoktan bitirmişti. Güneş palmiyeleri geçmiş, ilk kırmızı örtülü masaya ulaşmıştı. Bacaklarım sımsıcaktı. Eşek adasına giden sandal taa ötelerde küçük kapkara bir noktaydı. Deniz en güzel maviliği ile gözüme doldu.

— Denize girmiyormusunuz dedim.

— Hayır. Kalbim var. Kocam istemiyor.

Küçük rimelli gözlerinin pırıltısında denize girmemesinin nedeninin bu olmadığını sezinledim. Bir kere kulağıma çalınmıştı. Bilmem kimden işitmiştim. Çok şişman olduğu için kocası Veronicanın denize girmesini istemiyordu. Kısa bir süre Veronicanın şişman bacakları, kocaman bacakları, kocaman koca - man memeleri, kocaman kalçasıyla denize girdiğini düşündüm. Birden deniz çekti. Suya girmek, mavi olmak, güneş olmak...

Kalktım.

— Öğleden sonra yine gelip oturacak mısınız dedi Veronica.

— Eşek adasından dönmezlerse gelirim dedim.

Küçük vişne çürüğü dudaklariyle kocaman güldü.

VERONİCA DENİZE GİRDİ.

Sarı sıcak kumlarda ayaklarım yanıyordu. İskeleden atladım. Denizin mavisinde bir bölük tanrılık olmalı mutlak. Ve kişiyi kemiklerine dekmutlaklaştıran ıslaklığında. Ya kumlarda ayaklarınız nasıl cayır cayır yanar. Sonra yine suya koşmak. Sudım. Uykum vardı. Gözlerimi kapa-Kum, su... Su, kum, güneş... Ne kadar yüzdüm bilmiyorum. İskeleye çıktığımda güneş çoktan gazinodaki bütün masaları kaplamıştı. Veronica ya baktım. Yoktu. Kumlara uzandım. Uykum vardır. Gözlerimi kapadım. Gözümün önünden çizgi çizgi güneş kırmızılıklariyle gök mavilikleri geçti. Sonra çizgiler birbirine karıştı, karıştı. Güneş uykusu başlangıcımın en güzel noktasında iskeleden gü'üşmeler geldi. İçimden birşey dürtüyor. Baktım. Niye gülüdüklerini anlamadım. Küçük çocuklar biraz beride suyun başlangıcında top oynuyorlardı. Oysa Veronica... Gerçekten de Veronica'da oradaydı. Eteklerini beline dek kaldırmış, bir eliyle sıkı sıkı tutmuştu. Bembeyaz bacakları, dizlerinin iki parmak yukarışındaki, paçası lastikli donuyla denize doğru yürüyordu. Birden son şemsiyenin altındaki ince sarışın şakır şakır güldü. Örneğin yağmurun ilk düşüşünde nasıl bir sevinç vardır ve bir boşalma, işte öyle. Gerçi Veronica işitmedi. Kocası ise taa ötede şezlonga uzanmış uyuyordu.

Bir adım attı. Saçları ile bilezikleri ışıl ışıl sarı kara parlıyordu. Su dizlerine dek çıkmıştı. Durdu. Çevresine bakındı. Gökyüzüne, denize, kumlara, ağaçlara. Veronica çok uzaklardaydı şimdi. Öz'emlerindeki bizim bilmediğimiz bir süreyi yaşıyordu. Yüzünde sudan dudaklarına dek yayılan bir sevinç vardı. İki adım daha attı. Çingene pembesi donu yol yol ıslanmıştı. Islak pembede, parlak altınlarda, sevinçli gülüşünde öylesine insansı bir mutluluk yoksunluğu vardı ki. İçimden koşup Veronicayı kucaklamak geçti. İlk kumların içinde yanaklarını öpmek. Sonra çevrenin en güneşli yerinde katıla katıla gülmek. Sonra da bir ağacın altında ağlamak... Veronica birden beline dek suya girdi. Ya düşseydi şimdi. Ne olurdu? İçime bir korkudur girdi. Elini suya soktu. Yüzünü, saçlarını ıslattı. Besbelli şimdi kaşlarındaki boyalar yüzüne bulaşmış sular memelerine akmış olmalıydı. Denize giren öteki kadınlar gibi boynu, memeleri, yüzü ıslak olmalıydı. Kalktım. Suların başladığı noktaya doğru yürüdüm. Kumluktaki tüm kişiler bölük bölük toplanmışlar çığırtkan sessiz gülmelerle Veronicaya bakıyorlardı. Eteğini sıkı sıkı t u t u ş u n d a k ü ç ü k çocuklar gibi, hani küçük, mutlu, sevinçli çocuklar gibi koşmak suya atılmak özlemi vardı. Bir de kadınlar gibi mayo giyip boyluboyunca kumlara uzanmak özlemi... Bir süre sonra çıktı. Çingene pembesi don etlerine yapışmış, karnı, kalçaları kocaman belirmişti. İlk şemsiyeye dek yürüdü. Kumlar ıslak ayaklarına yapışmıştı. Donundan yol yol sular akıyordu. Beni görünce durdu. Güldü. Güldüm.

— Kocam ayaklarımı sokmama ses etmedi dedi.

— İyi dedim.

Başımı salladım. Biliyordum. Örneğin hayır deseydim tüm kanıları yıkılacaktı. Gerçi deniz gerçekten de güzeldi. Denize baktı.

— Çocuklar ne güzel oynuyorlar dedi. Evet dedim.

— Islanmışsınız dedim sonra.

— Kumlara uzanacağım dedi. Oysa her tarafım çamur olacak.

— Zararı yok dedim. Kurudu mu silkersiniz.

Oturduk. Ayaklarını kumlara soktu. Etekleri Hala belindeydi.

Kumları avuçladı. Elinde sıktı. Evren yaratılalıberi besbelli kumlar böylesine okşanmamıştır.

— Kocam görürse kızar dedi. Güldü. Kumlar ne sıcak değil mi.

Çevremize kişiler birikmişti. Belli etmeden Veronicaya bakıyorlardı. Oysa onun çocuksu, korkulu mutluluğunda öylesine bir başka tanrılık vardı ki. Üşüyeceksiniz dedim. Bumburuşuk elbisesini dizlerine dek örttü. Bileziklerindeki çiçekleri seçmeğe çalışıyordum. Yemek çanı Veronicanın sarı sıcak kum mutluluğunu bozuverdi.

— Üstümü değiştireyim dedi Veronica.

— Ben gazinoya gittim. Acıkmıştım.

VERONİCA VE SEVGİLİ KOCASI.

O gün et vardı. Yanında kıpkırmızı bir salça ve patates püresi. Açlık başlangıcı, açlık ortası ve açlık sonu. Açlığımın ortasında mutfaktan ge'en yemek kokusunda Veronicayı unutuvermiştim. Radyoyu sonuna dek açmışlardı. Eski bir şarkı, bir cızırtılı hoparlör, bir kırmızı masa örtüsü, bir sıcak yemek bir bardak soğuk bira, bir sıcak yaz günü ortası...

— Birkaç balık almaz mısınız?

Başımı kaldırdım. Veronica idi. Elindeki kocaman tabakta sım sıcak balıklar vardı.

— Bu sabah dalyandan getirmişlerdi de. Biz de alıp kızarttırdık.

İki tane aldım. Kafamın içinde yine Veronica uğuldamağa başlamıştı. Yemekten sonra tüm kişiler birer ikişer gittiler. Canım gazinoda oturmak istiyordu. Veronica da gitmemişti. Yanındaki geniş koltuğa oturdum. Oysa başlangıç noktasını bulamıyordum. Aklımdan çizgi çizgi birşeyler geçiyordu. Besbelli Veronica da öyleydi. Birden laf olsun diye.

— Su çok sıcaktı dedim.

— Öyle idi dedi. Küçük, sevinçsiz güldü.

— Gerçi elbiseniz şimdiye dek kurumuştur dedim.

— Gerideki agaca astım dedi.

Veronica da bir gariplik vardı. Küçük gülüşünü kanıksamıştım.

Yarın da ayaklarınızı denize sokacak mısınız dedim.

— Kocam görmüş dedi Veronica.

— Oysa o uyuyordu dedim.

— Sonra kalkmış dedi. Gözleri pırıl pırıldı. Ateş ateşti. Sonra çadıra gitmiş. Orada oturmuş, bana bakmış. Hani ben ayaklarımı kumlara sokmuştum. O kez, işte tam o kez Veronicanın da kıvırcık saçlarında, gözlerinin kapkara boyasında, dudaklarının kırmızısında bir büyük tutam kadınlık olduğunu sezdim. Demek Veronica da kadındı. Oysa ben Veronica ya o zamana dek bir iskemleye, bir ağaca, bir kediye bakar gibi bakmıştım. Veronicanın da bir kadın olduğu hiç aklıma gelmemişti. Gerçi onun bileziklerini, eteklerini, görmüştüm, gerçi kumdaki şişman çıplak bacaklarını düşünmüştüm oysa hepsi bu kadardı.

— Çadıra gittiğimde elbisemi çıkardım dedi. O çadırın önünde otu-

ruyordu. Beni beklemiş. İçeri geldi. Denize girdin dedi. Su çok sıcaktı dedim. O da dedi ki, bir daha denize girme dedi. Bacaklarını açıp kumlara oturma dedi. Ve gözlerinde yine o kadınsı ateş. Beni kıskanıyormuş.

Birden içim bölük bölük oyuluverdi. Bir keresinde kocası ne yapayım onu böyle kandırıyorum demişti.

— Demek kıskandığından denize girmenizi istemiyormuş dedim.

— Seni kimse çıplak görsün istemiyorum diyor dedi.

— Güldüm, garip dedim.

— Yok dedi.Veronica mademki istemiyor ben de girmem.

— Ama deniz çok güzel.

— Güzel dedi. Palmiyelerin ötesindeki denize baktı. Sonra birden. Kocam çok iyidir dedi. Bunu öylesine çıgırtkan bir sesle söylemişti ki, masaların kulağı olsaydı ve bir de palmiyelerin, en geridekiler bile işitirdi. Ne istersem alır dedi sonra. Geçen yıl bana altın al demiştim. Oysa benim bileziğim, yüzüğüm vardı. İstedim diye gitti aldı.

Besbelli sizi çok seviyor dedim.

— Seviyor ya. dedi Sevdiğinden de kıskanıyor.

— Güzel şey dedim

Birden sabahki gibi kocaman güldü. Gerçi sevmeseydi, beni kıskanmasaydı onu dinlemezdim. O kez denize bile girerdim. Kumlarda kadınsı uzanmak özlemi bazı bazı yüzeye çıkıyordu. Oysa o sevildiğini sanmak yok mu... Ve birde kıskanıldığını sanmak...

— İşte dedi Veronica birden.

Önce anlamadım. Baktım Veronicanın yüzü güleçti, alaldı, kadınsıydı. Döndüm. Kocası palmiyelerden doğru bizden yana geliyordu.

Veronica yere düşen mendilini almak için egildi. Bilezikleri şangırdadı. Yavaşça,

— Bacaklarım çıplak oldu mu kıskanıyormuş dedi. Çadırda görecektiniz öyle kızmıştı ki.

Taa ötede mavi suda bir kara nokta vardı. Besbelli Eşek adası dan dönüyorlardı. Veronicayı sevgili kocası ile başbaşa bırakmak için kalktım. İskeleye gittim.

VERONİCANIN UZUN KÜPELERİ.

Tahtalar güneş güneşti. Tepedeki sarı kırmızı omuzlarımı yakıyordu. Deniz küçük dalgacıklıydı. İskelenin ucuna oturdu. Ayaklarımı denize sarkıttım. Zira denizin üstünde oturmak güzel şeydir. Oturup da ayaklarını bir geri bir ileri sallamak.. Ayaklarını sallayıp ta uzak, derin diplerdeki korkunç yeşilleri düşünmek... Uzun bir süre bu denli oturdum. Düşündüm ki örneğin birçok, birçok gözlerim olsaydı. O birçok gözlerimi acıp derin dipleri gözleseydim. Sonra demin dediğim o korkunç yeşiller bir bir kımıldansalardı. Usul usul, ve sessiz... Gözlerimi dibe çekselerdi. Yine usul usul Kaçsaydım, kaçsaydım. Birçok gözlerimi korkunç dipİere bırakıp, kendi gözümle uzak dağlara kaçıp kurtulsaydım. Deniz, Diplerde ki korkunç yeşilleri düşünmeden salt deniz... Sevdiğim buydu işte. Salt en yukarıdaki mavilik, yukarıdaki ıslaklık.

Uzun bir süre sonra, güneş dağlara yaklaştığında Eşek adasından döndüler. Eşek adasının toprağı kırmızı, ağaçları yeşilmiş. Kıyısı taşlıkmış. Birkaç kuru çalılık görmüşler. Tepede bir ev varmış. Yemeklerini karşı kıyıda koca gövdeli bir ağacın altında yemişler. Eşek adasının toprağını, taşını bir bir anlattılar. Güneş batıp iskelenin tahtaları soğumağa yüz tuttuğunda, gazinoya gittik. Yemek çanı çalınca onlar giyinmeğe gittiler. Yemekten sonra dans edecektik. Mutfaktan akşam açlığımı oyan yemek kokuları geliyordu. Veronica masasında kocasını bekliyordu. Yanına gittim palmiyelere karşı oturdum. Palmiyeler kararmağa başlamıştı. Veronicanın kulaklarında omuzları na dek sarkan uzun küpeler vardı. Yüz mumluk ışıkta küpelerdeki kırmızı taşlar pırıl pırıl yanıyordu. Altın sarısıyla karışık kırmızı gözlerime batıyordu.

— Küpelerinizin kırmızısı çok güzel dedim.

— Kocam nişanlandığımız zaman almıştı dedi. Çoktandır takmıyordum da.

Kaşlarını her günkünden çok boyamıştı. Elbisesinin bir düğmesini açmıştı. Dantelli gömleği, memelerinin başlangıcı görünüyordu. Bundan sonra büyük bir sarhoşluk gibiydi. Yemek boyunca Veronicayı görmek, Veronicayı düşünmek şaşkın, acımsı bir sarhoşluktu.

Yemek bitince masaları kenara çektik. Eski bir dans şarkısı sonra bir yenisi. Sarı saçlı kız yanımdan geçerken, Bak dedi ay ne güzel. Bir süre ayın ne olduğunu çıkaramadım. Ay merdivenlerin başında mı olurdu. Ağaçların tepsinde mi. Belki de yenirdi bile. Tatlı mıydı acı mıydı? Aklım hep Veronicadaydı. Her dönüşte Veronica uzun küpeleri, kırmızı dudaklarıyla gözüme çalınıyordu. Her dönüşte Veronicanın kocasına kadınsı güldüğünü görüyordum.

Ve her dönüşte Veronicanın kocasının duvarın dibinde oturan ince sarışına insanca baktığını görüyordum. O kaçınılmaz, o basit, o gerçek insanca...

Dansettiğim adam sarışın mıydı, esmer miydi? Elleri sıcak mıydı, soğuk muydu? Eski bir şarkı mı çalıyordu? Yoksa yeni bir şarkı mı? Ne bileyim ben. Belki şimdi dans bile etmiyordum. Belki kızın çok güzel dedikleri ayı yemişlerdi de bana vermemişlerdi bile. Ne bileyim ben, Kafam Veronica ile doluydu şimdi. Veronica gülüyor, Veronica bileziklerini şıngırdatıyordu. Bacaklarını açıp kumlara yayılıyordu. Sonra Veronica uzun küpeleri yılıyordu. Sonra Verinoca uzun küpeler takıp dantelli gömleği ile kocasına kırıtıyordu. Kadınsı mutluluğunun orta yerinde kocası ince sarışını çıplak düşünüyordu. Işıkların sönmesine yakın Veronica kocası ile çadıra gidiyordu. Veronica soyunup gömlekçe kalıyordu. Ko casi yanağını öpüp yavaşça, usulca, incece, erkekçe, yarın denize girme seni kıskanıyorum diyordu.

Gazinonun gerisinde bir salkım söğüt vardı. Veronica gibi salkım saçak bir söğüt. Söğütün yüksek dallarının bitiminde bir beyaz yuvarlak vardı. Kızın dediği ay oydu işte. Bizim mahalledekindendi be. Hani şu bizim kenttekinden...

Bir eski, yavaş şarkı koymuşlar dı pikaba. Küçük yaprak sallantısı süresi boyunca ona niye Veronica dediklerini çıkarmağa çalıştım gerçi benim aklıma da başka isim gelmiyordu.

Sonra söğüt çekti. Deniz kokusu çekti. Ay çekti. Şarkı çekti. Bugün de hava ne sıcak olmuştu. Yarın Polonez köye gidecektik. Küçük tahta evin önünden denize dilek taşı atacaktık.

Bir yarın olsaydı. Denize girseydim. Yarının yemeklerini, ekmeklerini yeseydim. Suyunu içseydim.

Sanat Sanatçılar

TÜRK DİL KURUMUNDA TANITMA KOLU

Türk Dil Kurumu Yönetim Kurulu bundan önceki toplantısında, Kurumun amacının daha çok yayılması, çalışmalarının daha iyi duyurulması için bir «Tanıtma Kolu» kurulmasını kararlaştırmıştı.

Kurumun Yönetim Kurulu yılın üçüncü toplantısını 23, 24, 25 Eylûl de yapmış, gündemindeki maddeleri görüşmüştür.

Kurulması kararlaştırılan Tanıtma Kolu Başkanlığı için arkadaşımız M. Sunullah Arısoy Kol Başkanlığına seçilmiştir.

Arısoy'a yeni görevinde başarılar dileriz.

TÜRK DİL KURUMU ÖDÜLLERİ

Her yıl verilmekte olan Türk Dil Kurumu Ödülleri'nin bu yılki sonuçları da 26 Eylûl DİL BAYRAMI günü açıklanmıştır.

Yapılan açıklamaya göre:

— Hikâye Ödülünü **«Güzel Avratotu»** adlı kitabıyla genç hikâyecilerimizden **Tarık DURSUN K.**,

— Deneme, eleştirme, Gezi bölümü Ödülünü, **«Düşünceye Saygı»** adlı deneme kitabıyla **MEMET FUAT**,

— Çeviri bölümü Ödülünü **«İLYADA»** çevirisiyle **AZRA ERHAT** ile **A. KADİR** kazanmış'ardır.

Bu yılda şiir türüyle roman ve tiyatro türüne ödül verilmemiştir.

Gerçi, bu yılki ödüle katılan eserler arasında tiyatro ödülünü kazanabilecek nitelikte eser yoktu ama özellikle şiir türünde, katılan eserlerden birine ödül verilebilirdi.

Şiir ve roman türüne üç yı'danberi ödül verilmemesi, herhalde bu türlerden yayınlanan eserlerin sanat değerlerinin düşük, dillerinin arı olmayışları nedenine kolay kolay bağlanamaz.

Bizim dileğimiz, seçiciler kurulunun, yerinde bir adım olan bu ödüllerin daha işler bir hâle gelebilmesi için, değerlendirme konusunda elden geldiğince görüş birliğine varmalarıdır.

Bu, Kurumun Ödül koyma amacının da daha olumlu olarak gerçekleşmesine yardım edecektir.

Bu yıl ödül kazanan sanatçılarımızı kutlarız..

DİL BAYRAMI

Bu yıl, 26 Eylûl DİL BAYRAMI, Türk Dil Kurumunun Yeni binasındaki konferans salonunda kutlanmıştır.

Dil Bayramı dolayısiyle bir hafta süreyle açık kalmak üzere bir kitap sergisi açılmıştır.

Sergide Kurumun yayınladığı eserler, Türk Dili dergisi, 1955 den bu yana ödül kazanan eserler bulunmaktadır.

Ayrıca, Kurum yayınları, dileyenlere % 20 indirimde satılmaktadır.

Dil Bayramı günü saat 14 de, Kurumun Yürütme Kurulu üyeleri, ödül kazanan yazarlardan **MEMET FUAT** ile **Azra Erhat**, Kurum üyeleri Anıt-Kabir'e giderek Büyük Atatürk'ü ziyaret etmişler ve bir çelenk koyarak saygı duruşunda bulunmuşlardır.

Bundan sonra şeref sa'onuna geçilmiş, Kurum Genel Yazmanı **Sami N. Özerdim** Özel defteri imzalamıştır.

Hürriyet şehitleri de ziyaret edilerek bir buket konmuş ve saygı duruşunda bulunulmuştur. Bundan sonra da Anıt-Kabir Müzesi gezilmiştir.

Kurumdaki DİL BAYRAMI törenine saat 16 da başlanmıştır.

Törende Millî Eğitim Bakanı **Ahmet Tahtakılıç**, Ankara Üniversitesi Rektörü **Suut Kemal Yetkin**, Güzel Sanat'ar Genel Müdürü **Halil Dikmen**, Millî Eğitim Bakanlığının Genel Müdürleriyle şube müdürleri, profesörler, Türk Dil Kurumu Yönetim ve Yürütme Kurulu üyeleri, Dil Kurumu üyeleri, Basın mensupları hazır bulunmuşlardır.

Tören Millî Eğitim Bakanı **Ahmet Tahtakılıç**'ın bir konuşmasıyla başlamışdır. Bu konuşmanın önceden dil yönünden büyük bir özenle hazırlandığı dikkati çekmiştir.

Bu özenme bütün devlet kuruluşlarında görev alan kişilerce de benimsenmesi, törende bulunanların ortak dileğiydi. Ayrıca Sayın **Tahtakılıç**'ın yalnız töreni açış konuşmasında değil, bundan böyle bütün konuşmalarında bu arılık ve özenliğin bulunması, böylece Millî Eğitim Bakanı olarak örnek olması, dilseverlerin beliren umutlarıydı.

Başkan **Gürsel**'in sevgi ve başarı dileklerini de ileten bu açış konuşmasından sonra, Kurum Genel Yazmanı **Sami N. Özerdim** söz almıştır. **Özerdim**, Kurumun kısa bir tarihçesini yapmış, Atatürk'ün Dil Devriminin bir «fantazi» olmadığını, batıya yönelmenin olağan sayılması gerekken bir gereksinmesi olduğunu belirtmiştir.

Bundan sonra Kurum'un çalışmaları hakkında açıklamalar yapmıştır.

Yıl sonuna doğru Fransızca, Türkçe sözlüğün basım işinin tamamlanarak satışa çıkarılabi'eceğini açıklayan Genel Yazman, İngilizce, Almanca, Arapça sözlüklerin de hazırlanmakta olduğunu belirtmiştir.

Coğrafya terimler sözlügünün yakında basıkıya verileceği, Din, felsefe, jeoloji ve teknik terim'erinin hazırlanmakta olduğu; sinema, tiyatro, edebiyat terimleri üzerinde çalışıldığı da bu açıklamadan öğrenilmiştir.

Kurumun bunlardan başka, bir «Nesir Antolojisi» bir «Atac» kitabı, bir «Nemeth Armağanı», «1961 Belleten» in hazırladığı, bilgiye sunulmuştur.

FIKRA :

Kutunun Mukavvadaki Şekeri

Dost'un 6. sayısının kolon provaları gelmişti. O sırada idare yerine uğrayan Veyel Öngören düzeltmelere yardım etmiye başladı. Ona Cumalı'nın Erdal Öz'ün **Odalarda**'sı üzerine yazdığı yazı düşmüştü. Öngören düzeltmeleri çabucak bitirirken bu yazının bir yerinde takıldı kaldı. Kaşı gözü oynuyor, kafasının içinde bir şeyi evirip çeviriyordu. Sonunda oradakilere:

— Yahu, dedi. «Eski bir mukavva şeker kutusunun içinde» denir mi, denmez mi? Cumalı buna yanlış diyor ama daktilo ederken doğrusunu gene böyle yazmış. Türkçesi bozuk diye Öngören'e çatanlar aldılar bu cümleyi ele, başladılar evirip çevirmeğe. Beş dakika sonra ortalık, kutusu şeker, şeker kutusu, mukavva şekeri, şeker mukavvası çeşidinden bir kargaşalıkla alt üst oldu. Kimse işin içinden çıkamayınca Öngören gülümsedi: «Arkadaşlar,» dedi, «siz güzel türkçenizle başaramadınız bu işi, ben bozuk türkçemle nasıl başarayım?»

Düzeltme aslına uygun olarak bırakıldı sonunda.

Bir «Tanıtma Kolu» kurulduğunu da belirten Genel Yazman, sözü Kol. başkanı **M. Sunullah Arısoy**'a bırakmıştır.

Arısoy, yaptığı kısa konuşmada Dil Devriminin değeri ve önemi üzerinde durmuş, Atatürk'ün devrimler zincirinin en önemli halkasının Dil Devrimi olduğunu belirtmiştir.

Türkçeyi sevmenin, Türkçenin canlaşmasını istemenin ancak bir dil bilincine varmakla mümkün olabileceğini belirten **Arısoy,** «bu ülkenin her işinde olduğu gibi dil konusunda da en büyük görev ve sorumluluk Türk aydınına düşmektedir.

Yurdun en ırak köyünden, en yoğun her türe, en az okumuşundan en bilginine doğru Türçeyi sevmenin, onu saymanın bilincine varmalıyız; bu uğurda çalışmalıyız. Bu Türk aydınının ilk işleri arasındadır.» demiş Dil Devriminin Cumhuriyet kuşağının yetişmesi, yurt hizmetinde görev almasıyla kesin bir çözüm yoluna girmiş olduğuna işaret etmiştir.

Bugünün sanatçılarının, Yazarlarının, okunmama bilinmeme, kınanma tehlikelerini göz göre göre kabul ettiğini, ama Atatürk'e ve devrimlerine inanmış bir Cumhuriyet kuşağı olarak, dil arınmasına inanmışlığın verdiği bir coşkunlukla devam ettiğini söyleyen Arısoy, 27 Mayıs'tan bu yana Dil Devriminin yöneticilerce de tutulduğunu belirtmiş:

«Önümüzdeki yeni dönem hem ulusumuz, hem dilimiz için mutluluk getirsin. Dileğimiz budur.» demiştir.

Arısoy'dan sonra Kurum Yayın Kolu Başkanı **Salâh Birsel** söz alarak Türk Dil Kurumu Ödüllerinin bir tarihçesini yapmış, 1955 den bu yana kazanan eserleri tanıtmış, bu yıl Ödül kazananlara Ödüllerinin verilmesini Millî Eğitim Bakanından rica etmiştir.

Törende Ödül kazananlardan **MEMET Fuat**'la **Azra Erhat** bulunuyordu. **Tarık Dursun K.** ile **A. Kadir** gelememişlerdi. **Tahtakılıç**'ın **MEMET Fuat**'la **Azra Erhat**'a Ödüllerini vererek kutlamasından sonra, sanatçılarla kısa birer konuşma yapmışlardır.

Kitap sergisinin gezilmesinden sonra, konuklar hazırlanan büfede ağırlanmışlardır.

BAŞOL. DİL KURUMUNDA

Yüksek Adalet Divanı Başkanı **Salim Başol,** 27 Eylûl günü Türk Dil Kurumunu ziyaret etmiş, Yürütme Kuru'u üyeleriyle bir süre görüşmüştür.

Başol, yargılama sırasında Arı dile dikkat etmesiyle de saygı kazanan bir yargıçtır. Yargılamada bir çok düşüğün Osmanlıca sözlerini Türkçeleştirmiş, bu konuda bir çok uyarmalar yapmıştır.

DOST YAYINLARI

ROMAN:

1 — Acemiler, Hikmet Erhan Bener (*) 200
2 — Sokaktaki Adam, Atillâ İlhan (Ciltli) 600
3 — Babamla Geçen Günler, Clarence Day (*) 200
4 — Hasangiller, Tarık Dursun K 200
5 — Gordium I, Hikmet Erhan Bener 250
6 — Hatırladıklarım, Eleanor Roosevelt (*) 150
7 — Üç Yüzlü Adam, H. A. Philbrick (*) 100
8 — Şehir Çocuğu, Herman Wouk (*) 100
9 — Abraham Lincoln, Emil Ludwig (Ciltli) 400
10 — Kiralık Oda, Georges Simenon 200
11 — Sanık, Alexender Weisberg 200
12 — Polis Müfettişi Kadavra, Georges Simenon 300
13 — Zenciler Birbirlerine Benzemez, Atillâ İlhan 300
14 — Ayaşlı İle Kiracıları, Memdub Şevket Esendal ... 400
15 — Otlakçı, Memduh Şevket Esendal (Ciltli) 600
16 — Mendil Altında, Memduh Şevket Esendal (Ciltli) . 600
17 — Belâlı Yer, Erskine Caldwell (Ciltli) 600
18 — Ne Ekersen, Mehmet Seyda 400
19 — Dünya Evi, Orhan Kemal 500
20 — Kızgın Toprak, Jorge Amado 600
21 — Duru Göl, İlhan Tarus 500

HİKÂYE:

1 — Karınca Yuvası, İlhan Tarus (*) 125
2 — Dost, Vüs'at O. Bener (*) 125
3 — Grev, Orhan Kemal (Ciltli) 300
4 — Tepedeki Ev, Umran Nazif 100
5 — Şu Babamın İşleri, Carlos Bulosan 200
6 — Kardeş Payı, Orhan Kemal 150
7 — Topal Koşma, Nezihe Meriç 200
8 — Sihamba (Zenci Hikâye ve şiirinden seçme) Suat Taşer 100
9 — Yaşamasız, Vüs'at O. Bener 200
10 — Bozbulanık, Nezihe Meriç (2 Baskı) 200
11 — Perşembe Yağmurları, Hazırlayan: Salim Şengil ... 100

Şiir:

1 — Memleket Saat Ayarı, S. Aldanır (*) 100
2 — Dünya Güzel Olmalı, Mehmed Kemal 100
3 — Sisler Bulvarı, Atillâ İlhan (2. Baskı) 300
4 — Haraçmezat, Suat Taşer 100
5 — Anzelha, Halim Yağcıoğlu 100
6 — Yanık Sarı, Ahmet Köksal 100
7 — Cümbüşcübaşı, Ercümend Uçarı 100
8 — Yağmur Kaçağı, Atillâ İlhan 200
9 — Köroğlu, İlhan Berk 200
10 — Hacıvatın Karısı, Salâh Birsel 200
11 — Dağda Ateş Yakanlar, Ö. F. Toprak 200
12 — Sultan Palamut, Metin Eloğlu (*) 200
13 — Herboydan (Dünya şiirinden seçmeler) Can Yücel 400
14 — İki Dal, Celâl Vardar 100
15 — Manilerimizden, Dr. İlhan Başgöz 200
16 — Duvar, Atillâ İlhan (2. Baskı) 300
17 — Horozdan Korkan Oğlan, Metin Eloğlu 200

TİYATRO:

1 — Öteye Doğru, Sutton Vane 100
2 — Tarih Boyunca Tiyatro, Turhan Dilligil 100
3 — Annemi Hatırlıyorum, John Van Druten 100
4 — Bir Dünya ki, Suat Taşer 100
5 — Vatanseverler, Sidney Kingsley 150
6 — Korku, Orhan Asena 100

GEZİ:

1 — Moskova Mektupları, Lydia Kirk 100
2 — Abbas Yolcu, Atillâ İlhan 400
3 — Ha bu diyar, Fikret Otyam 200
4 — Gide Gide, Fikret Otyam 250

DENEME — FIKRA:

1 — Söz Arasında, Ataç 100
2 — Devekuşuna Mektuplar, Haldun Taner 300

BALE:

1 — Gönlü Yüce Türk, Metin And 500

MİMARLIK:

1 — İnsana Dönüş, — F. Ll. Wright — Şevki Vanlı 1000

ÇOCUK KITAPLARI MASALLARI DİZİSİ:

1 — Altı Kardeşler, Oğuz Tansel (*) 100
2 — Cimri ile Cömert, İlhan Dumanoğlu 100
3 — Talih Kuşu, Tezel Amca 100
4 — Kahkaha Sultan, Mümtaz Zeki Taşkın 100
5 — Öksözoğlan, İlhan Dumanoğlu 100
6 — Nalıncı Padişah, İlhan Dumanoğlu 100

Çıkacaklar:

7 — Altın Top, İlhan Dumanoğlu 100
8 — Gümüş Şehir, İlhan Dumanoğlu 100
9 — Keloğlan, İlhan Dumanoğlu 100
10 — Kaz Çobanı, Çev.: Sami N. Özerdim 100

Çocuk Kitapları Bilgi — Hikâye Dizisi:

2 — Küçük İspanyol Kızı Maria 125
3 — Arap Abdül Kardeş 125

SHD. KOLLEKSİYONLARI

Cilt : 2, 3, 4, 5 Ciltleri altışar lira, 6. Cilt yedibuçuk lira 7-8 birarada 10 lira

«dost» KOLLEKSİYONLARI

Cilt: 1—2 Ciltleri birarada 18 lira

(*) İşaretliler tükenmiştir.

DEVLET TİYATROLARI

EKİM 1961 BÜYÜK TİYATRO REPERTUVARI:

4/10/1961 KÖROĞLU
5 » » İNCİ AVCILARI
6 » » KÖROĞLU
7 » » İNCİ AVCILARI
8 » » KÖROĞLU su. mat.
9 » » COPPELİA
10 » » KONSER
11 » » KÖROĞLU
12 » » İNCİ AVCILARI
13 » » B. JÜSTİNYEN
14 » » U. HOLLANDALI
15 » » KÖROĞLU su. mat.
16 » » COPPELİA
18 » » KÖROĞLU
19 » » İNCİ AVCILARI
20 » » HAMLET
21 » » U. HOLLANDALI
22 » » HAMLER
22 » » GERGEDAN
23 » » COPPELİA
24 » » KONSER
25 » » HAMLET
26 » » TOSCA
27 » » KRAL OİDİPUS
28 » » İNCİ AVCILARI
92 » » HAMLET su. mat.

KÜÇÜK TİYATRO'da:

1 Ekim Pazar 20.30 dan itibaren Pazartesi hariç her gün 20.30 da ve Pazar 15.00 de

KOCAOĞLAN (Piyes 3 perde).

YENİ SAHNE'de:

2 Ekim Pazartesi 20.30 dan itibaren Cuma hariç her gün 20.30 da ve Pazar 15.00

BERNARDO ALBA'nın EVİ (Oyun 3 Perde).

ÜÇÜNCÜ TİYATRO'da:

3 Ekim Salı 20.30 dan itibaren Cuma hariç Pazar, Pazartesi, Salı, Perşembe ve Cumartesi günleri 20.30 da

MACUN HOKKASI (Komedi 3 bölüm).

4 Ekim Çrşamba 20.30 da ve Pazar Matinede

ÇARDAŞ FÜRSTİN (Operet 3 perde)

15 Ekim Pazar 15.00 de

ÇİNGENE BARON (Operet 3 Perde).

ODA TİYATROSU'nda:

5 Ekim Perşembe 18.00 den itibaren Pazartesi hariç hergün

SON BAND — PUSUDA

DANIŞMA: 11 72 40